

MOZAIK

YIL 1 / SAYI 1 ÜCRETSİZDİR

GAP İDARESİ BAŞKANI
MUAMMER YAŞAR ÖZGÜL:
GÜNEYDOĞU ANADOLU'DA KADIN

BAŞARILI BİR İŞ KADINI PROFİLİ:
MELTEM KURTSAN

MARDİN'DE BİR İLK:
KADIN ÜRÜNLERİ PAZARI

BENİM HİKAYEM: ANZİLHA

GÜMÜŞ EL İŞÇİLİĞİ:
TELKARİ'NİN ÖYKÜSÜ

KİBELE: KADIN ÜRÜNLERİ
KOOPERATİFİ

İçindekiler

5 Güneydoğu
Anadolu'da Kadın
GAP İdaresi Başkanı
Muammer Yaşar Özgül Sorularımızı Yanıtladı.

7 Türkiye'de
İnsani Gelişme
Birleşmiş Milletler Kalkınma
Programı Daimi Temsilcisi
Jakob Simonsen'den Bölge İnsanına Mektup.

Sahibi ve Sorumlusu
GAP İdaresi-Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
PROJE
Güneydoğu Anadolu Bölgesi
Bölgesel Kalkınma Güçlendirilmesi ve
Sosyo-Ekonomik
Eşitsizliklerin Azaltılması - Aşama 2

Tasarım ve Yapım
YAZIHANE
Tel: 0212 244 77 00

Grafik Uygulama
Ahmet Kılıç

Baskı
GOLDEN PRINT

İletişim Adresi
Eski Emniyet Müdürlüğü Binası
Çok Amaçlı Toplum Merkezi (ÇATOM)
Kat:2 Meydanbaşı/MARDİN
Tel: +90 482 213 64 48
Fax: +90 482 213 42 28

Baskı Tarihi: Eylül 2005

Mozaiik dergisi, T.C. yasalarına uygun olarak hazırlanmaktadır. Mozaiik dergisinin isim ve yayın hakkı Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, GAP İdaresi kapsamındadır. Dergide yayınlanan yazı, fotoğraf ve illüstrasyonların yayın hakkı saklıdır. Yayınlanan yazıların sorumluluğu sahiplerine aittir.

24

Diyarbakır-Kibele
Kadın Çevre Kültür ve
İşletme Kooperatifi

10 Güneydoğu
Anadolu Bölgesi'nde
Sosyo-Ekonomik
Farklılıkların
Azaltılması Projesi
İsviçre Büyükelçisi
Walter B. Gyger'in Proje
Hakkındaki Düşünceleri

23 Mardin ve
Çatom'lar
Mardin Valisi
Temel Koçaklar
ile Çatom'lar Üstüne
Yaptığımız Söyleşi

12

**Mardin'de Bir İlk:
Kadın Ürünleri Pazarı**

11

**Çatom Dernekleri
Kalkınmada Bir Sivil Oluşum**

30

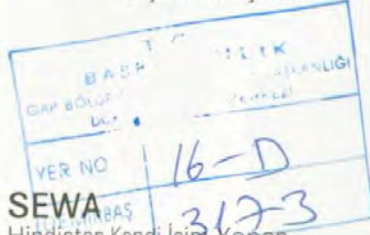
**Türkiye
Kalkınma Vakfı**

32

Sağlık
Gebelik, Kadın
Vücudundaki Değişimler
ve Reflü

26

**Avrupa Birliği Hibe
Fonları İçin Proje Yönetimi
Eğitim Programı**

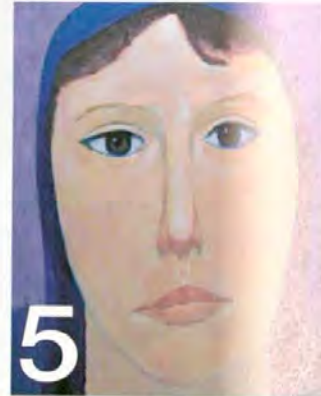
SEWA
Hindistan Kendi İşini Yapan
Kadınlar Birliği

28

20

5

**Benim Hikayem
"ANZİLHA"**

18

Telkari
Gümüş Sanatı

Haberler

KAGİDER'den Kadından Kadına Köprü Projesi

Kagider'in koordinatörlüğünde, Yeditepe Üniversitesi Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü'nden 6 öğrencinin Mardin'de "Kadından Kadına Köprü" projesi kapsamında oluşturacakları tasarımlar, girişimci projelerine dönüşüyor. Projeye Mardin Valisi ve Belediye Başkanı yerel destek veriyor. Öğrencilerin konaklama, ulaşım ve yemek masrafları Belediye tarafından karşılanıyor. Öğrenciler, buradaki gözlemlerini tasarımlarına aktararak, bu çalışmaların birer girişimcilik projesine dönüşmesine öncülük edecekler. Öğrencilerin ortaya çıkaracakları tasarım örnekleri ile Mardinli kadınlar yeni pazarlar bulabilecekleri ürünler geliştirecek. Proje çerçevesinde öğrencilerin, Mardin'in geleneksel ve özgün modellerinden esinlenerek ortaya çıkaracakları tasarımlardan en orijinal ve uygulanabilir olan üç tasarım seçilecek. Seçilen tasarımlar için Ekim ayında Mardin'de ödül töreni yapılacak. Ödüle layık görülen üç tasarımın, küresel pazarlarda satışının yapılabileceği ürünlere dönüşmesi için girişimci kadınlarla işbirliği yapılacak.

AKAD Adıyamanlı Kadınlar perde önüne çıkıyor

Adıyaman'da kurulan Anadolu Kadınlar Derneği (AKAD), kadının

toplumda hak ettiği statüye kavuşması için çalışıyor. 8 Mart Kadınlar Günü'nde hizmet bürosunu açan dernek, kadının iş hayatında daha aktif olmasını, ekonomik özgürlüğe kavuşmasını savunuyor. Bu doğrultuda yine 8 Mart'ta, kadın ürünlerinin pazarlanması amacıyla bir "Yöresel Çarşı" kuruldu. AKAD, Belediye, Ticaret ve Sanayi Odası ve GAP-GİDEM'in çabaları ile oluşturulan çarşıda kadınlar, üreticilik vasıflarına tüccarlık deneyimi de eklediler. AKAD, kadının eğitimi ve işgücünün değerlendirilmesi konularında çalışmalarını hız kesmeden sürdürmektedir.

BATMAN FESTİVALİ

Batman'da Festival Coşkusu

Bu yıl üçüncüsü düzenlenecek Batman Hasankeyf Kültür ve Sanat Festivali 28 Eylül -2 Ekim tarihleri arasında gerçekleştirilecek. Teması çok kültürlülük olan festivalde Batman ve Hasankeyf'in sorunları da irdelenecek. Açılış, kapanış ve Hasankeyf konseri olmak üzere 3 büyük konserin göze çarptığı festival programında, tiyatro, sinema ve belgesel

film gösterimleri yer alacak. Dans gösterileri, şiir dinletileri, paneller ve ünlü sanatçıların vereceği konserler de festivale gelenlerin katılabileceği etkinlikler arasında. Yıldız Tilbe, Aynur Doğan, Gülay, Yaşar Kurt, Bülent Ortaçgil-Zuhal Olcay, Edip Akbayram, Diyar gibi sanatçıları renklendirdiği Batman Festivali'ne pek çok akademisyen ve aydın da katılacak. Festivalde üretim yapan sivil toplum kuruluşları da ürünlerini sergileyerek, satışa sunacaklar.

FISTIK ÇALIŞMASI

Şanlıurfa Yakubiyeli ÇATOM, Kadının Sosyo-Ekonomik Güçlendirilmesi Projesi kapsamında STC Firması ile anlaşarak Urfalı kadınlara yeni bir gelir kapısı açtı. Bir ay süresince 20 kadın STC için fındık ayıklayarak aile bütçelerine katkıda bulunacak. Bu çalışmaya katılan kadınlardan birkaçı çocuklarını okula gönderme imkanı sağlamış, ayrıca belediyeden mikro-kredi kullananlar da geri ödeme imkanı yakalamışlardır.

Sabancı Üniversitesi “Kendini Keşfet Projesi”

Sabancı Üniversitesi öğrencileri, 1999'dan beri sürdürdükleri Toplumsal Duyarlılık Projeleri kapsamında üçüncü kez Mardin'e geldi. Evren ÇATOM işbirliğiyle gerçekleştirilen “Kendini Keşfet Projesi” ile 10 üniversiteli genç, 5-20 Ağustos tarihleri arasında 150 çocuğa eğitim verdi. Çocukların

kişisel gelişimlerini sağlamayı amaçlayan projede geleneksel öğretim yöntemlerinin yanı sıra oyunla ve drama yoluyla eğitim yöntemleri de kullanılmaktadır. Kendini Keşfet Projesi, ilköğretim çağındaki çocukların hem bireysel olarak gelişim göstermeleri hem de vatandaşlık eğitimi yoluyla toplumsal yaşama adapte olmaları üzerinde çalışmaktadır. Katılımcı çocuklara 20 Ağustos'ta sertifikaları verilmiştir. Projenin Urfa ayağı Yakubiye ÇATOM'un desteğiyle Eylül ayında gerçekleştirilecektir.

SRAP'TA SON ÜÇ AY

Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu tarafından sürdürülen Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP) 2006 itibarıyla sona eriyor. Proje kapsamında bir ilk

gerçekleştirilerek yoksulluk nedeniyle eğitim ve sağlık hizmetlerinden faydalanamayan çocukların ailelerine ekonomik destek sağlanıyor. Ailelere yapılan yardımın amaca uygun kullanımı ise Milli Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı tarafından destekleniyor. Yardımın kullanımı anneye bırakılarak annenin ev içindeki

statüsünün de değişmesine aracı olmak istenmektedir. Projeye sağlık ocaklarındaki ve okullardaki formları doldurularak katılabilirsiniz. Ayrıntılı bilgi için telefonla (0312)424 16 20 veya e-posta adresi www.sydtf.gov.tr yoluyla başvurulabilir.

SEMPOZYUM

29-30 Eylül tarihlerinde GAP İdaresi, UNDP ve Marmara Grubu işbirliğiyle “Güneydoğu Anadolu'da Kadının Ekonomik Kalkınmasına Yönelik Stratejiler” konulu atölye çalışması Büyük Mardin Otel'i'nde yapılacaktır. GAP bölgesinde kadınların ekonomik hayata katılmalarının ve bölge kalkınmasının güçlendirilmesine yönelik stratejiler sunmak amaçlanmıştır. Bu çerçevede kadınların ekonomik faaliyetlerinde finansman, üretim, pazarlama döngüsüne yönelik fikirler üretmek ve kadın girişimciliğinin geliştirilmesine yönelik çözümler oluşturulacaktır. Toplantıya bölgedeki kadın sivil toplum kuruluşları, ÇATOM'lar ve akademisyenler ile birlikte ulusal ve uluslararası düzeyde katılım olacaktır.

2. KIZILTEPE KÜLTÜR ve SANAT FESTİVALİ

2. Kızıltepe Kültür ve Sanat Festivali bu yıl 22-25 Eylül tarihleri arasında düzenlenecek. “Kadın ve Çocuk” başlıklı festivalde satış çadırları, çocuklara yönelik oyunlar, park açılışı gibi etkinlikler yer alacak. 4 farklı noktada gerçekleştirilecek mahalle etkinlikleri ile açılış ve kapanış konserleri festivalin programı dahilindedir. Kadın sorunlarının tartışıldığı bir konferans ile başlayacak olan festival, yine aynı konunun işlendiği çeşitli film, sinema, tiyatro ve panellere sahne olacaktır.

TEŞEKKÜRLER

Dergimizin çıkmasında emeği geçen Aslı Kemiksiz ve Derya Kaya gösterdikleri performansla hepimize örnek oldular. Kendilerine teşekkür ediyor, başarılarının devamını bekliyoruz.

Güneydoğu Anadolu'da Kadın

4

Bölgemizde en dezavantajlı gruplardan biri kadınlardır. Bu durum toplumun sosyo-ekonomik yapısından ve bireysel olarak kadının donanımından kaynaklanmaktadır.

GAP İdaresi başkanı Muammer Yaşar Özgül, GAP bölgesinde kadının durumu konusundaki sorularımızı yanıtladı:

Sayın Özgül, GAP Bölgesinde kadının durumu nedir ve bu kalkınma açısından ne anlama gelmektedir?

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de -toplumların kültürel yapılarına ve gelişmişlik düzeylerine göre değişmekle beraber- kadının aile ve toplumsal yaşamın her alanında erkeklerle eşit hatta bazı durumlarda onlardan daha fazla yük ve sorumluluk taşıdığı bilinmektedir. Ancak kalkınmanın nimetlerinden erkeklerle eşit oranda yararlanamayan kadınlar, dünya yoksulları arasındaki en yoksul dilimde çoğunluğu oluşturmaktadır. Dünyada

yoksulluk sınırında yaşayan 1.3 milyar insanın %70'i kadındır. Kadınlar dünya gelirin %10'undan daha az kazanmakta ve mülkiyet olarak %1'den daha az bir kısma sahiptir. Dünyada okur-yazar olmayan toplam nüfusun 2/3'ünü kadınlar oluşturmaktadır.

Türkiye'de var olan durum da bu istatistikleri destekler niteliktedir. Örneğin 12 yaş üstündeki her beş kadından biri okur-yazar değildir. Bu oran Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi için daha yüksektir. Her beş kadından ikisi okur yazar değildir. Ülkemizde bugüne kadar kadınların durumunu iyileştirmeye yönelik büyük çabalar sarfedilmiş ve bu alanda önemli gelişmeler de kaydedilmiştir. Ancak bu gelişmelerin henüz istenilen seviyeye ulaştığını söyleyemeyiz.

Bölgemizde en dezavantajlı gruplardan biri kadınlardır. Bu durum toplumun sosyo-ekonomik yapısından ve bireysel olarak kadının donanımından kaynaklanmaktadır. En temel eğitim göstergelerinden biri olan okuma-yazma açısından, kadınların yaklaşık % 40'ini okuma yazma bilememektedir. Toplumun örf ve adetlerine göre kız çocukları okula gönderilmek istenmemekte ve eğitim düzeyinin düşüklüğü kadınların sosyal ve ekonomik hayata katılmalarını engellemektedir. Kırsal alanda kadınlar ekonomik hayata işgücü ile katılmaktadırlar ancak burada da toprağın mülkiyetine sahip değillerdir ve karar alma süreçlerinde yeterince yer alamamaktadırlar. Kentel alanda ise ekonomik hayatta hemen hemen hiç yoktur. Toplumun yarısını oluşturan ve özellikle çocukların eğitiminde temel role sahip

kadınların bu durumu kuşkusuz ki, kalkınma sürecini ve performansını da olumsuz etkilemektedir.

Peki bu kısır döngüyü kırmak için ne tür çalışmalar yürütüyorsunuz?

Kadına yönelik önyargıları kırmak için duyarlılık artırıcı çalışmalar ve kadının eğitim ve bilgi düzeyinin, sosyal ve ekonomik hayata katılımın artırılmasına yönelik bir dizi çalışmalar yürütüyoruz. Bunların başında da Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM) çerçevesinde yürütülen programlar gelmektedir. Ayrıca UNDP-GAP İdaresi işbirliği ile yürütülen "GAP Bölgesi"nde Entegre Bölgesel Kalkınma'nın Güçlendirilmesi ve Sosyo-Ekonomik Farklılıkların Azaltılması Programı", GDEM ve Topluma Dayalı Ana Çocuk Sağlığı Projeleri yürütülmektedir.

Sayın Özgül, ÇATOM projesi nasıl ortaya çıktı ve bu projeyi harekete geçirmenizin gerekçeleri nelerdir?

Güneydoğu Anadolu Projesi kamuoyu tarafından genel olarak baraj ve sulama yapılarının inşaaı olarak tanınmaktadır. Ancak proje bunlarla sınırlı olmayıp, çok sektörlü entegre bir bölge kalkınma projesidir. Temel amacı bölge insanının gelir ve refah düzeyini artırmaktır. Diğer bir ifade ile insan odaklı, sürdürülebilir bir kalkınma projesidir. Durum böyle olunca, toplumsal yapıyı, farklı insan gruplarının eğilim ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmak ve bunların kalkınma sürecine katılımını sağlamak gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

GAP İdaresi bu yaklaşımla sosyal yapıyı anlamaya, sorunları tespit etmeye yönelik bir dizi araştırma yaptırmış ve bu araştırmaların sonuçlarına dayalı olarak da bir GAP Sosyal Eylem Planı hazırlamıştır. Gerek sosyal araştırmaların gerekse

de Sosyal Eylem Planının işaret ettiği önemli sorunlardan birisi olarak kadınların sosyal gelişme göstergeleri açısından dezavantajlı konumda olduğudur. Bu sorunu bir ölçüde gidermeye yönelik programlar geliştirilmiş ve bu çerçevede kadınların eğitiminin desteklenmesine yönelik Çok Amaçlı Toplum Merkezlerinin kurulması gündeme alınmış ve ilk olarak Şanlıurfa'nın bir gecekondu mahallesi ve bir köyünde pilot uygulamalar başlatılmıştır.

Şu an GAP Bölgesi'nde kaç ÇATOM var ve bugüne kadar kaç kişiye hizmet verilmiştir?

Pilot uygulamaların olumlu sonuçlarının alınmasından sonra projenin diğer illere de yaygınlaştırılması kararlaştırılmıştır. Bugün bölgenin 9 ilinde 30 ÇATOM faaliyet göstermektedir. Bunlar ağırlıklı olarak kentlerin göçle oluşmuş gecekondu mahallelerinde ve merkezi nitelikli kırsal yerleşim yerlerinde bulunmaktadır. Başlangıcından bugüne kadar 100 binin üzerinde kişiye ÇATOM'lar vasıtasıyla hizmet götürülmüştür.

ÇATOM'larda ne tür faaliyetler yürütülmektedir?

Bu merkezlerde kadınlara yönelik okuma-yazma kurslarından genel sağlık, ev ekonomisi ve beslenme, çocuk bakımı ve eğitime kadar bir dizi sosyal eğitim programları yürütülmekte, gelir getirici alanlarda beceri geliştirme ve meslek kazandırıcı kurslar düzenlenmektedir. Ayrıca sosyal ve kültürel faaliyetler, sosyal destek programları, erken çocukluk gelişim programları ÇATOM'lar çerçevesinde yürütülen faaliyetlerdir. Eğitim programları yanında kadın girişimciliğini geliştirmeye yönelik hizmetler de yürütülmekte ve iş kurmak isteyen kadınlara yönlendirme ve danışmanlık hizmetleri verilmektedir.

ÇATOM programlarını GAP İdaresi doğrudan kendisi mi yürütmektedir? Ne tür kuruluşlarla işbirliği yapılmaktadır?

ÇATOM'ların kurulması ve yürütülmesinde GAP İdaresi tek başına hareket etmemekte, çoklu işbirliklerini harekete geçirmeye çalışmaktadır. Bu çerçevede uluslararası kuruluşlarla, mülki idareler ve yerel yönetimlerle, sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapılmakta ve ortaklık anlayışı ile programlar geliştirilmekte ve uygulanmaktadır. Bu programda birçok kuruluşun katkı ve desteği vardır ve

başarılarımızın arkasında da bu ortaklıklar ve işbirlikleri yatmaktadır.

Halk Eğitim Merkezleri vb. kuruluşlardan ÇATOM'ların temel farkı nedir?

Her şeyden önce şunu ifade etmek isterim ki ÇATOM'lar Halk Eğitim Merkezlerine alternatif oluşumlar değildir. Olsa olsa bu kurumlar birbirini destekleyici niteliktedir.

Farklara gelince ÇATOM'lar salt birer eğitim kurumu olmayıp toplum merkezleridir. Toplumun başvuru noktaları ve hizmet sunan ile bu hizmete ihtiyaç duyanları bir araya getiren kurumlardır. Örneğin eğitimlerin verilmesi noktasında ÇATOM'lar ihtiyaçları tespit etmekte, katılımı örgütlemekte ve bu noktadan sonra Halk Eğitim Merkezleri ile işbirliği içinde eğitimin verilmesini sağlamaktadır.

ÇATOM'lar tek eksenli program yürütmekte, kadını geliştirici tüm programları birden sağlamakta ve farklı sektörleri bir araya getirerek bu hizmeti sunmaktadır. ÇATOM'larda sağlık, eğitim, tarım, sosyal hizmet vb. sektör ve kurumlar bir arada ve işbirliği içinde çalışmaktadır. Diğer bir önemli nokta ise katılımcılıktır. Bunu sağlamak için hane ziyaretleri yapılarak halkın ayağına gidilmekte ve programlar onlarla birlikte geliştirilmektedir. Ayrıca yönetime bizzat kadınların katılımını sağlamak için, katılımcıların kendi aralarından seçtikleri temsilciler ile ÇATOM kurulları oluşturulmakta,

planlama ve uygulama bu kurullarla birlikte yapılmaktadır. **Sayın Başkan, ÇATOM'ların geleceği için düşünceleriniz nelerdir?**

ÇATOM'ların tam anlamı ile kamu-sivil toplum ortaklığı ile yürütülmesini ve geliştirilmesini düşünmüyoruz. Bu anlamda diğer kamu kuruluşları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliğine önem veriyoruz. Bu yolla toplumun katkı ve katılımının daha da artacağını ve yerel kurumsal kapasitenin gelişeceğini düşünmüyoruz. GAP İdaresi ise sürdürülebilirliği sağlanmış olan ÇATOM'lara kapasite artırma yolunda her türlü bilgi ve deneyimini yansıtacaktır.

Kadınlara yönelik ÇATOM dışında ki diğer çalışmalarınızdan da bahsedebilir misiniz?

İsviçre Hükümetinin finansal katkısı ve UNDP işbirliği ile Kadının Sosyo-Ekonomik Güçlendirilmesi adı altında bir proje başlattık. Bu proje çerçevesinde kadınlar için gelir getirici faaliyetlerin geliştirilmesi ve ortaya çıkan ürünlerin pazarlanmasına destek olunmakta, kadın ve erkekler için toplumsal cinsiyet konusunda eğitim programlarının verilmesi çalışmalarını yürütülmektedir. Buna ek olarak AB tarafından finanse edilen ve UNDP ile işbirliği içinde yürütülen Girişimci Destekleme ve Yönlendirme Merkezleri Projesi (GIDEM) çerçevesinde kadın girişimciliğini geliştirme programları yürütülmektedir. Bu çerçevede Şanlıurfa ilinde bir Kadın Girişimcilik Merkezi açılmıştır ve bu merkezde kadınlara yönelik eğitim ve yönlendirme hizmetleri verilmektedir. Ayrıca kadınların sağlık standartlarını iyileştirmek amacıyla Toplumaya Dayalı Ana-Çocuk Sağlığı projesi geliştirilmiş ve bu proje Batman, Şırnak ve Siirt illerinde uygulamaya geçirilmiştir. Bu proje çerçevesinde eğitimmiş yan gönüllü bayanlar tarafından rutin ev ziyaretleri ile kadınlar kadın ve çocuk sağlığı konusunda eğitilmekte, izlenmekte ve gerekli hallerde sağlık kuruluşlarına yönlendirilmeleri yapılmaktadır. Bu proje ilgili valilikler ve sağlık il müdürlükleri işbirliği ile yürütülmektedir.

Sayın Başkan, bu mülakat için teşekkür eder çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Bu fırsatı verdiğiniz için ben teşekkür ederim.

Jakob Simonsen
Birleşmiş Milletler
Kalkınma Programı Daimi Temsilcisi

Türkiye'de İnsani Gelişme

Değerli Ortaklarımız,

Sizlere elinizdeki dergi aracılığıyla merhaba demek istiyorum. Bu dergi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki kadınların ekonomik ve sosyal açıdan gelişmelerini desteklemek amacıyla yürütmekte olduğumuz faaliyetlerin bir parçası. Dergimiz, bölgedeki girişimlere ilgili düzenli bilgi paylaşımını ve kalkınmanın farklı alanlarında çalışan kadın topluluklarının da birbirleriyle diyalogunu artırma amacını güdüyor. Öncelikle neden Güneydoğu Anadolu Bölgesinde böyle bir girişimi başlattık, nereden başladık, hangi noktadayız gibi konuları biraz açmak isterim. 1950'li yıllardan beri Türkiye'de faaliyetlerini sürdüren Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, tüm dünyada gelişmekte olan ülkelerin kalkınmasını destekleyen, bu konuda hükümetlere politika önerileri sunan ve belli alanlarda doğrudan uygulamaların içinde yer alan bir kalkınma kuruluşu. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı olarak, hükümet önceliklerine de paralel tasarlanan faaliyetlerimizde özellikle demokratik yönetişimin ve yoksulluğun azaldığı bir büyümenin sağlanması için çalışıyoruz. Bu konuda sadece hükümet kuruluşlarıyla değil, sivil toplum, üniversiteler, özel sektör ve uluslararası kuruluşlarla yakın ortaklık kuruyoruz.

İnsani Gelişme

Birleşmiş Milletler 1990'lı yıllarda yoksulluğun azaltılması ve kalkınmanın sağlanmasının yalnızca ekonomik büyümenin sağlanmasıyla mümkün olmadığından yola çıkarak kalkınma gündemine "insani gelişme" kavramını taşıdı. İnsani gelişme ise toplumların ve insanların yapabilirliğini en yüksek seviyeye çıkarmak üzere eşit fırsatlar sağlanmasını öneren bir yaklaşım. Burada öncelikler sağlıklı ve uzun bir hayat yaşanması, bilgiye eşit erişimin sağlanması, siyasete eşit katılım gibi bireysel ve toplumsal hayatın temelinde olan konulara yer veriliyor. Yani bireyler kendini toplum içinde ne kadar ifade edebiliyor,

Birleşmiş Milletler
Kalkınma Programı olarak,
hükümet önceliklerine de
paralel tasarlanan
faaliyetlerimizde özellikle
demokratik yönetişimin
ve yoksulluğun azaldığı
bir büyümenin
sağlanması için
çalışıyoruz.

yaşam için gereksinimlerini ne oranda karşılayabiliyor? Bu alanlarda toplumların tüm kesimleri için gelişme sağlanmadıkça yalnızca GSMH hesapları veya gelir artışları yani ekonomik kalkınma/büyüme insanı gelişmenin ölçüsü olmakta yeterli olmuyor artık. Uygulanan politikalar acaba gerçekten de insanların uzun, sağlıklı ve toplum içinde etkin bireyler olarak yaşamasını sağlayabiliyor mu, bireylere seçenek sunabiliyor mu?

Bunun yanında gelir dağılımı ve refah düzeyinde adalet de yine en çok önem verilen konuların başında geliyor. Tüm plan ve politikaların toplumun tüm kesimlerini gözönünde bulundurarak hazırlanması ve bölge, cinsiyet, din, dil ve ırk eşitliği temelini gözetmesi ise insanı gelişmenin sağlanmasının ana unsurları olarak görülüyor.

2000 yılında toplanan Birleşmiş Milletler Zirvesi'nde 189 devlet başkanı küresel düzeyde kalkınmanın bu boyutlarının önemini gözönünde bulundurarak, bazı taahhütler altına girdiler. Ülkeler, Bir Yıllık Kalkınma Hedefleri olarak tanımladığımız ve temel olarak 2015 yılına kadar gerçekleştirilmesi amaçlanan sekiz küresel hedef çerçevesinde birleşti. 2015 tarihine kadar yoksulluğun yanı sıra yarıya azaltılması, çocuk ölümlerinin önlenmesi, herkesin ilköğretimine erişiminin sağlanması, doğumöncesi sağlık hizmetlerinin düzeltilmesi, kadınların siyasi ve ekonomik olarak güçlendirilmesi ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması gibi noktalar bu hedefler arasında bulunuyor.

Türkiye ve toplumsal cinsiyet eşitliği

Peki Türkiye gelişmişlik düzeyi olarak dünyanın diğer ülkeleri arasında nerede yer alıyor? Bu konuda en son yayınlanan 2005 İnsani Gelişim Raporu'na göz atarsak kişi başına gayri safi milli hasıla, ortalama yaşam süresi, ilk ve ortaöğretime kayıt yüzdesi, toplumsal cinsiyet eşitliği gibi göstergeleri içeren insanı gelişmişlik endeksine göre Türkiye 177 ilke arasında 94'üncü sırada yer alıyor. Aynı rapordaki kadın-erkek eşitliği ile ilgili bazı veriler de Meclis'teki milletvekillerinin yalnızca %4.4'ünün kadın olduğunu ve istihdamda kadın yüzdesinin %30 olduğunu gösteriyor. Bunun yanında Türkiye'de toplumsal baskılar ve töre cinayetleri kadınları ciddi anlamda tehdit etmeye devam ediyor.

Tüm plan ve politikaların toplumun tüm kesimlerini gözönünde bulundurarak hazırlanması ve bölge, cinsiyet, din, dil ve ırk eşitliği temelini gözetmesi ise insanı gelişmenin sağlanmasının ana unsurları olarak görülüyor.

Tüm Türkiye'de ekonomik olarak hassas ve dezavantajlı bir konumu olan kadınlar gelir dağılımında son sıralarda yer alan Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde daha da ciddi bir yoksunluk durumu yaşıyor. Çok sayıda çocuk sahibi olan, gelir bakımından alt sıralarda yer alan, eğitimden yoksun ve toplumsal eşitsizlikten en büyük sıkıntıyı çeken kadınların yapabilirliği ciddi anlamda tehlikeye giriyor. Bu alanda son yıllarda gerek yasal mevzuatta yapılan düzenlemeler, gerekse de yerel yönetimler, merkezi kamu kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kalkınma kuruluşlarının yürüttüğü bazı projeler kadının toplumsal gelişmesini sağlamada olumlu rol oynuyor. Ancak hala konunun ciddiyetinin anlaşılması, tüm kesimlerin kadının sosyo-ekonomik olarak güçlenmesinin gelecek nesiller için de bir önkoşul olduğunu kabul etmesi, hepsinden de önemlisi kadını birey olarak gerekli hak ve özgürlüklerden eşit olarak yararlanabilmesi sağlanmadığı takdirde Türkiye gelişmişlik düzeyinde üst sıralara tırmanamayacaktır. Bu konu Avrupa Birliği sürecinde de Türkiye'nin önüne çıkan ana unsurlardan biridir.

Bölgesel Farklılıklar

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı da bu gerçeklerden hareketle, Güneydoğu Anadolu bölgesinde yoksulluk ve bölgesel eşitsizlikleri azaltmayı hedefleyen projeleri yürütüyor. 1996 yılından beri Güneydoğu Anadolu Bölge Kalkınma İdaresi ile ortaklaşa yürütmekte olduğumuz Sosyo-ekonomik Farklılıkların Azaltılması

Programı çerçevesinde şu ana kadar girişimcilerin ve özel sektörün desteklenmesinden Mardin'de katılımcı bir kent rehabilitasyonu planı hazırlanmasına, taşınabilir eğitim modelinin uygulanmasından gençliğin sosyal ve kültürel gelişmesinin desteklenmesine kadar çeşitli öncelikli alanlarda projelerimizi sürdürdük. Bu projeler diğer illere de örnek olmak yanında Avrupa Birliği ile gelen kalkınma projelerinin uygulanması aşamasında da yerel kapasitenin gelişmesinde ciddi anlamda bir rol oynadı. 2005 yılının başından beri de İsviçre Büyükelçiliği tarafından sağlanan fonlar aracılığıyla yine öncelikli alanlar olarak belirlemiş olduğumuz bazı konularda bölge kalkınmasına destek veriyoruz. Kadının sosyo-ekonomik alanda güçlendirilmesi, sokakta çalışan çocukların okula yönlendirilmesi ve topluma kazandırılması için yerel çözümler bulunması ve Güneydoğu Anadolu'daki gençlerin mesleki eğitimler ve staj programları aracılığıyla ekonomik ve sosyal gelişmelerini sağlamak için çalışıyoruz.

Bu derginin amacı ise kadının sosyo-ekonomik alanda güçlendirilmesi yaklaşımı çerçevesinde yerelde aktif olan ortaklarımız arasında bir köprü kurarak bilgi/deneyim paylaşımını sağlamak. Özellikle yereldeki kadın örgütlerinin üretim ve pazarlama potansiyellerini güçlendirmek ve kadın sivil toplum kuruluşlarının ekonomik üretimin de desteklemesiyle güçlenmesini sağlamak yaklaşımını gütmekte olduğumuz bu çalışmamız şimdiden meyvelerini vermeye başladı. Güneydoğu Anadolu Bölgesinin özellikle bazı yörelerinde kadın üretimi oldukça aktif ve ciddi bir potansiyel taşıyor. Bu konuda gerek yerel yönetimlerin bazı girişimleri, gerek GAP İdaresi tarafından desteklenen ÇATOM'lar da (Çok Amaçlı Toplum Merkezleri) dahil olmak üzere sivil toplumun uygulamaları ciddi rol oynuyor.

Ancak değerlendirmelerimiz, sürdürülen girişimlerin genel olarak pazarlama ve satış ağlarına ulaşım, sürdürülebilir bir gelir getirme noktasında tıkandığını gösteriyor. Bu nedenle biz de çalışmalarımızı ürün kalitesini arttırmak ve pazarlama/satış kanallarına erişimi güçlendirmek üzerine odaklıyoruz. Bu yaklaşımımızı Güneydoğu Anadolu bölgesindeki

yerel ürün çeşidi ve bölge kadınlarının üretimdeki etkin rolü üzerine kuruyoruz. Çünkü görüyoruz ki, bölge kadını, fırsat bulduğu zaman gerek kendi işini kurmada, gerekse de ortaklaşa üretim yapmada gerçekten de başarılarla imza atıyor. Yeter ki düzenli üretim ve satış yapabilecekleri olanakları bulabilsinler. Bugün çalışmalarımız ürün kalitesinin sağlanması ve satış noktasında ortaklarımıza destek verilmesi üzerinde yoğunlaşsa da vizyonumuz, ileride kadınların bu potansiyelleri kendilerinin geliştirip değerlendirmesi olacak. Yine küresel deneyimimiz gösteriyor ki kendi gelişmesi için aktif olarak çalışan, ekonomik olarak aktif kadınlar sosyal ve toplumsal alanda da kendilerini ifade etme olanağı buluyorlar. Yine küresel deneyim gösteriyor ki ekonomik olarak bir gelir elde eden kadınlar bu geliri ağırlıklı olarak hane halkı için harcıyor, yani çocuklarının beslenmesi, eğitimi ve ailenin sağlık giderleri için kaynak ayırma olanağına sahip oluyor.

Kadının sosyo-ekonomik olarak güçlendirilmesi amacıyla yaptığımız çalışmalar kapsamında yerel ve ulusal ortaklarımızla ortak düşünme ve eylem planı oluşturma çabaları çerçevesinde 29-30 Eylül 2005 tarihinde bir araya gelmeyi planlıyoruz. Bize bu çalışmalarımızda her zaman ciddi destek olan yerel ortaklarımızdan biri olan Mardin Valiliği ve Belediyesi desteği ile yapacağımız bu toplantıda kadınlarımızın ekonomik kalkınmasının önündeki engeller, çıkış noktalarının belirlenmesi ve bu alandaki ortaklıkların rolü gibi alanlarda sizlerle beraber çözümler geliştireceğiz. Bu konuda merkezi ve yerel yönetimler, kamu kuruluşları, sivil toplum ortaklarımız ve uluslararası ortaklarımızla birlikte neler yapabileceğimiz ve sorumluluk paylaşımaları konusunda anlaşmalar sağlayacağız. Çünkü biliyoruz ve görüyoruz ki gerçekleşen her başarının arkasında kalkınmaya ve insanlara inanmış yöneticiler ve gönüllüler yer alıyor.

Bu bağlamda, verdiği tüm destekler için İsviçre Büyükelçiliği ve GAP Bölge İdaresi'ne, yerel ortaklarımıza ve sivil toplum ortaklarımıza teşekkür etmek istiyorum, dergimiz aracılığıyla da size tekrar merhaba diyorum.

Willmar B. Gyger
İsviçre Büyükelçisi

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde

Sosyo-Ekonomik Farklılıkların Azaltılması Projesi

GAP ve UNDP'nin ortak yürüttüğü İsviçre Hükümeti tarafından finanse edilen GAP Bölgesinde Sosyo-Ekonomik Farklılıkların Azaltılması Projesi dezavantajlı konumda olan kadınlar, gençler ve sokakta çalışan çocukları hedef gruplarıdır. Genel olarak projeyi değerlendirir misiniz?

Kadın ve gençlerin en az erkekler kadar önemli ekonomik aktörler oldukları düşüncesindeyim. Ancak bu grup maalesef dezavantajlı konumdadır. İsveç Konsolosluğunun UNDP'nin Kadın ve Gençlerin ekonomik gelişmesi ve dışarı açılmasına yönelik hazırlayıp hayata geçirdiği bu proje tam anlamıyla bu dezavantajı ortadan kaldırır niteliktedir. Sokakta çalışan çocukların durumu maalesef ki daha zor,

Yakın gelecekte onları üretim alanından çok eğitim alanında göreceğimi öngörüyorum. Bunun için bu çocukların ailelerine çocuklarını okula göndermeleri için gerekli yardımı sağlamamız gerekiyor. Kadınların çocuk eğitimi konusunda bilgilendirilmeleri ve onlara sağlayacağımız iş imkanları ile çocukları okula yönlendirmelerini sağlamayı umut ediyoruz.

Böylelikle şüphesiz sokakta çalışan çocuklara daha iyi bir gelecek verebiliriz.

Haziran ayında UNDP Daimi Temsilcisi Jakob Simonsen ile yaptığınız ziyaret sonrasında görüşleriniz nelerdir? Ayrıca bölgede bulunan Gençlik Merkezlerinin faaliyetleri hakkındaki düşüncelerinizi alabilir miyiz ?

Mardin ziyaretimden sonra birçok kişiyle bu proje hakkında konuşma fırsatı buldum. Beni en çok etkileyen, bu kişilerin Güneydoğu Anadolu'ya duydukları sempati ve yardım etme istekleri oldu. Onların bu eğilimleri, bu bölgenin geleceği konusunda güven duymamı sağladı. Türkiye ve yurt dışında Güneydoğu Anadolu bölgesinden ürünlerin satılması için pazar bulunduğu düşüncesindeyim. Tek gerekli olan kadınlara ve gençlere yeteneklerini gösterebilmeleri için gerekli olan bilgi ve donanımı sağlamaktır. Mardin gençlik merkezini görmek beni çok memnun etti. Orda gördüm ki bu merkeze katılanlar gerçekten çok motive gençlerdi. Bununla birlikte bu motivasyon gelecek için umut taşımalarına ve bu umudu kaybetmemelerine yardımcı olacaktır. Bu nedenle projemizde, gençlere staj

imkanları sağlanması ya da yeni iş kollarına açılmaları konusunda yardımcı olmamızın önemini anlamış bulunuyoruz. Diğer etkileyici durum ise Mardin Gençlik Merkezinin hem Devlet, hem Belediye ve Yerel halk tarafından destekleniyor olmasıdır.

Projenin bölgeye etkisinin nasıl olacağını düşünüyorsunuz? Projenin başarısı için nasıl bir yol izlenmesini tavsiye edersiniz ?

Sonuç olarak GAP ve UNDP ortak projesinin bölgenin ihtiyaçlarının karşılanması açısından çok faydalı olduğuna inanıyorum. Bu proje Türk hükümetinin bölgenin ekonomik kalkınmasına yönelik planlarıyla da aynı doğrultuda yer almaktadır. Proje yetkililerinin üstüne düşmesi gereken nokta, bölge kalkınmasının sürekliliğini sağlamaya çalışmak olmalıdır. Bunu sağlamak için gerekli insan kaynağı yeterli derecededir. Umarım projenin getireceği başarı, bazı fikirlerin değişmesine, özellikle gençlere kendilerine yeniden güvenmeleri konusunda yardımcı olacaktır. Çünkü gençler aynı zamanda bu bölgenin geleceğidir.

Kalkınmada bir sivil oluşum:

Çatom Dernekleri

Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM), GAP İdaresi'nin 1995 yılından itibaren kadınların sosyo-ekonomik gelişme göstergelerinin iyileştirilmesi ve güçlendirilmesi yoluyla sosyal ve ekonomik hayata katılmalarının artırılması ve kalkınma sürecine entegrasyonlarının sağlanması amacıyla çeşitli uluslararası kuruluşlar, mülki idareler, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde geliştirmeye ve uygulamaya başladığı bir program çerçevesinde açılan topluma dayalı merkezlerdir. Kentlerin kırdan kente göçle oluşmuş gecekondu mahallelerinde ve merkezi nitelikli kırsal yerleşim birimlerinde açılan bu merkezlerde genç kız ve kadınlara yönelik sosyal ve ekonomik alanda eğitim programları, toplumsal bütünleşmeyi artıran sosyal ve kültürel faaliyetler, toplumsal mobilizasyon faaliyetleri, çocuklara yönelik erken çocukluk gelişim ve eğitim programları, erkekler için eğitim destek programları vb. geniş bir alanda programlar yürütülmüş ve yürütülmektedir.

ÇATOM'lar yerel talep dikkate alınarak, alan çalışmasına dayalı olarak açılmış ve açıldıktan sonra da bulunulan mahallede hane ve yerel aktörler ziyaret edilerek hem

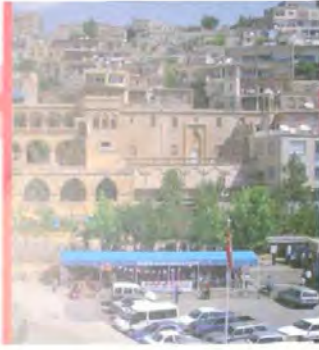
ÇATOM'un tanıtımı yapılmış hem de toplumun temel sorunları, ihtiyaçları ve beklentileri tespit edilmiş ve programlar bu tespitlere dayalı olarak geliştirilmiştir. Diğer bir ifade ile program geliştirmede etkileşimli bir model uygulanmış ve bu süreç talep yaratılmasına etki ettiği gibi gerçek ihtiyaçları karşılayacak programların geliştirilmesini sağlamıştır. Katılımcılar, programların belirlenmesinde aktif bir rol oynamış ve oynamaktadır.

ÇATOM'lar olabildiğince kamu-sivil toplum ortaklığı ile yürütülmeye çalışılmış, esnek bir örgütlenme ve programlama politikası benimsenmiş, yerel düzeyde gerek kurumsal gerekse de toplumsal kapasitenin geliştirilmesine önem verilmiş ve toplumsal katılım esas alınmıştır. Öyle ki ÇATOM'ların yönetimine kadınların katılımı için ÇATOM kurullarının oluşturulması, güçlendirilmesi ve çalıştırılması teşvik edilmiştir. Bu yaklaşım ÇATOM'lara yarı kamu yarı sivil bir hüviyet kazandırmış ve cinsiyet dengeli ve kalkınmacı hüviyete sahip sivil toplum oluşumlarının yeşermesine taban hazırlamıştır. ÇATOM'ları diğer yetişkin eğitim kurumlarından ayıran en büyük özelliği de budur.

Bu tür sivil oluşumları desteklemek amacıyla 2004 yılının yaz aylarında ÇATOM'lar için bir stratejik planlama süreci başlatılmış ve tabandaki insanın katılımı ile çalışma toplantıları düzenlenmiştir. Bu çalışma toplantılarından çıkan en önemli sonuç ise ÇATOM'ların sivil toplum kuruluşlarına dönüştürülmesi, böylece proje kimliği yanında hukuksal, kurumsal bir kimliğe de kavuşturulması gerektiği olmuştur.

Bu sonuca dayalı olarak ÇATOM'larda görev alan yarı gönüllü kişiler, ÇATOM katılımcıları ve illerde önde gelen ve ÇATOM felsefesini belirlemiş insanlar tarafından ÇATOM dernekleri kurulmaya başlanmıştır. İlk dernek 2005 Haziran ayında Batman'da kurulmuş ve bunu Şanlıurfa, Adıyaman, Mardin ve Kilis ÇATOM derneklerinin kuruluşu izlemiştir.

Bu derneklerin oluşturulması cinsiyet dengeli toplumsal ve ekonomik kalkınmaya yerel toplulukların katkı verme istencisini yansıtmakta ve başta kadınlar olmak üzere dezavantajlı grupların seslerini duyurma ve temsil edilme noktasında önemli bir gelişimin başlangıcını oluşturmaktadır.

Mardin'de Bir İlk:

Kadın Ürünleri Pazarı

12

ÇİĞDEM ATLI SARAÇOĞLU
ÇATOM

16 yaşındaki Çiğdem dört senedir Çatom'da öğrenci. 6 Ağustos'ta düzenlenen Kadın Ürünleri Pazarı ile ilgili Çiğdem'in görüşleri şöyle: "Daha önce başka sergilere de katıldım. Ama bizim için Pazar bir ilk oldu. Standlar çok özentiylidi, çok beğendik. Umduğumuzdan fazla ilgiyle karşılaştık. Bize neden pazarı daha uzun süreli kurulmadığı soruldu. Standımızda heybe, kilim ve çeşit çeşit hediyelik eşya vardı. Satışlarımız da iyiydi. En çok ayraç, magnet ve anahtarlık sattık. Pazarı düzenli kurulması bizim için iyi olur. O gün Pazarda çok yorulmuş olsak da buna değdi."

GAP İdaresi ve UNDP'nin ortak yürüttüğü "Kadının Sosyo-Ekonomik Açından Güçlendirilmesi Projesi" kapsamında, Mardin Belediyesi ve Valiliği'nin ortak çalışmasıyla 6 Ağustos'ta Kadın Ürünleri Pazarı'nın ilki düzenlendi. Mardin ve ilçelerinden 8 Çok Amaçlı Toplum Merkezi (ÇATOM) ve 3 sivil toplum kuruluşunun (KEDV, Türk Kadınlar Birliği, Kızıltepe Kadın Kooperatifi) katılımıyla gerçekleşen pazarda 30 kadın satış yaptı. Açılışa Vali M. Temel Koçaklar ve Belediye Başkanı Metin Pamukçu'nun yanısıra GAP Bölge Kalkınma İdaresi Sosyal Projeler Genel Koordinatörü Aygül Fazlıoğlu da katıldı.

Turizm sezonu henüz başlamamış olmasına rağmen pazara ilgi büyüktü. Standlarda yöreye özgü eliş ve kilimlerle beraber kadınların ürettiği aksesuarlar ve hediyelik eşyalar satıldı. Yöresel "bıttım sabunu" ilgi gösterilen ürünlerin başında geliyordu. Ayrıca görsel malzeme olarak Mardin fotoğrafları ve silüetlerinin kullanıldığı hediyelik eşyalar da büyük taleple karşılandı. 250'yi aşkın ürünün satıldığı pazarda toplam kazanç 1000 YTL'nin üzerindeydi.

GAP turizminin son yıllardaki atılımıyla beraber, bölge illerinde turistik pazarlama teknikleri de gelişmeye başladı. ÇATOM'lar ve diğer sivil toplum kuruluşlarının çabasıyla Güneydoğu kadınları da bu sektörde öncelikle üretim aşamasında yer edindiler.

Kadın Ürünleri Pazarı'yla kadınlar pazarlama aşamasında da aktif hale geldiler.

Eylül ayından itibaren Mardin'deki Kadın Ürünleri Pazarı'nın periyodik olarak düzenlenmesi planlanmaktadır. Bunun dışında Adıyaman, Gaziantep ve Şanlıurfa'da da Kadın Ürünleri Pazarları düzenlenecektir.

ÇATOMLARDA HEDİYELİK EŞYA EĞİTİMİ

Haziran ve Temmuz ayları boyunca Mardin'in Merkez, Ömerli, Saraçoğlu, Evren Çok Amaçlı Toplum Merkezleri(ÇATOM) ile Adıyaman ÇATOM'da kadınların emeklerinin değerlendirilmesi amacıyla tasarımcı Barlas Göze tarafından hediyelik eşya tasarımı eğitimleri verildi. UNDP ve GAP'ın birlikte yürüttüğü Kadının Sosyo-Ekonomik Açısından Güçlendirilmesi Projesi kapsamında bir hafta süren eğitimlerde toplam 40 kadın magnet, anahtarlık, araç, kürdan, bereket ağacı gibi ürünlerin yapımı ve müşteriye sunulması hakkında bilgilendirildi. Kadınların eğitim sonunda ortaya çıkardıkları ürünler İstanbul ve Mardin'de düzenlenen pazarlarda yoğun ilgi gördü. Eylül ayında bu ürünler İzmir Fuarında da görücüye çıkacak.

Mardin Merkez ÇATOM'da hediyelik eşya eğitimi alan Leyla Gün eğitim sayesinde alışılmışın dışında yeni ürünler yaptıklarını ve kullandıkları teknikleri geliştirdiklerini belirtti. Daha önce yaptıkları ürünleri sadece Mardin'de düzenledikleri sergilerde satabildiklerini söyleyen Leyla Gün; Mardin'de kurulmaya başlayan kadın ürünleri pazarının Mardin'de bir ilk olduğunu ve bundan sonra da devam etmesini istediğini söyledi.

İstanbul Beyoğlu Olgunlaşma Enstitüsü 6-10 Temmuz tarihleri arasında Mardinli kadınları ağırladı. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kadın Koordinasyon Merkezi'nin girişimi, Mardin Merkez ve Dargeçit ÇATOM'ların işbirliği ile kadın el ürünlerinin satışa sunulduğu bir sergi düzenlendi. Sergide Mardin'deki tüm ÇATOM atölyelerinde üretilen ürünlerin yanı sıra Mardin'e özgü diğer yerel

ürünler de tanıtıldı. Sergi katılımcıları, geleneksel sanatlara olan ilginin azalmadığının altını çizdiler: Kilimler, iğne oyacı yazmalar, bakır ve gümüş işlemler, bıtım sabunları en çok talep edilen ürünlerdi. Bununla beraber, kitap ayraç, magnet ve fincan altlığı gibi son dönem çalışmaların ürünü olan hediyelik eşyalar da oldukça rağbet gördü. Bunlar dışında, sergi süresince enstitüde Mardin müzikleri çalındı, bir bölümde Mardin fotoğrafları sergilendi.

Mardin Merkez ÇATOM yöneticisi Seylan Mungan, organizasyonun çok başarılı olduğunu belirtti, serginin Beyoğlu gibi merkezi bir yerde kurulmasının satışları olumlu etkilediğini ekledi. Dört günlük sergide toplamda 25,000 YTL'lik ürün satıldı. Katılımcıların sergi ile ilgili genel kanısı bu organizasyonun hem Mardin'in tanıtımı açısından hem de ÇATOM ürünlerinin pazarlanması açısından çok verimli geçtiğiydi.

Nusaybin ÇATOM öğrencisi Sevrim Dal emek verdiği ürünlerini sergilemekten oldukça memnun, "Takı ve ahşap boyama malzemeler satıyoruz. Ahşap boyama ürünlere ilgi fazla. Bundan böyle ilginin daha da artacağını umuyoruz."

15

Dargeçit ÇATOM 'dan Kadın Ürünleri Pazarı'na katılan ve ÇATOM 'da eğitmen olarak görev yapan Kezban Aslan ve Halise Aksu'nun pazarla ilgili gözlemleri şöyle: "Pazarın zamanlaması iyi. Özellikle cumartesi günleri ilgi fazla oluyor. İşimizden geri kalmıyoruz, hem de güzel bir hafta sonu geçirmiş oluyoruz. Ürünleri satıldıkça öğrencilerimiz de mutlu oluyor. En çok kilim, şal ve patik satıyoruz."

Benim Hikayem

Anzilha, Şanlıurfa Yakubiye ÇATOM Katılımcısı

Ben Anzilha. 42 yaşındayım. Bu yaşıma kadar cahil hiç bir şey bilmeyen bir insandım. 18 yaşında evlendim. Ailem beni berdel olarak verdi. Evliliğim çok güzeldi eşimi çok seviyordum ve çok mutluydum. Berdelim eşiyle anlaşamayınca ayrılana kadar. Beni ailem zorla eşimin yanından aldılar. Küçük çocuğum vardı elimden alıp sevdiğim eşime verdiler o da bakamayınca çocuğum da öldü. Babamdan nefret ettim "sen o eve gidersen seni öldürürüm" diye tehdit ediyordu. Eşim ve ben birbirimizi çok severken birbirimizden ayırdılar. Beni kalkıp bir başkasına verdiler. Şimdi 5 çocuğum var. Daha sonra ÇATOM diye bir yeri duydum ve gelmeye başladım. ÇATOM bana neler getirdi bir bilerseniz...

Resmi nikahımı yaptılar. Önceki evliliğimde nikahım yoktu daha sonra bilinçlendim anladım ki nikahım olsaydı babam mutluluğumu bozamazdı beni ayıramazdı. İş işten geçmişti. Okuma-Yazma öğrendim sertifikamı aldım. Mesela telefon çaldığı zaman "ne" derdim şimdi kibar bir şekilde "efendim" diye cevap veriyorum. Otobüse bindiğim zaman yanlış biniyordum şimdi ise kendime güvenerek her yere gidebiliyorum.

Biçki-Dikiş kursuna geliyorum çocuklanma kıyafetler dikiyorum. Sağlık eğitimi derslerine geliyorum eğitim alarak aldıklarımı da uyguluyorum. Ev Ekonomisi dersine katılıyorum daha temiz, daha güzel pastalar, yemekler, tatlılar yapıyorum gücüm hangisine yetti ise onu yapmaya çalışıyorum. Maddi açıdan hiç gelirim olmadığı için eşim inşaat işçisiydi. Çalıştığı bina üzerine çökünce şu an evde yatacak bir şekilde yatıyor. ÇATOM bana yardım etti. Vakfa kaydederek yemek ve erzak yardımı alıyorum. Giyim yardımı yapıyorlar ondan yararlanıyorum.

Kızım Çocuk Okuma Odasından yararlanıyor ve ÇATOM sayesinde burs alıyor. ALLAH ÇATOM'dan razı olsun her şeyimi karşıladı. Hocalar yeri geldi bana annelik etti yeri geldi bana arkadaş, bacı oldu. En güzel olan yanı okumayı öğretti. Konuşmayı öğretti. Sinemaya, pikniğe, konferansa, panele her yere beni davet etti. Bir panelde konuşma yaptım. Bir eğlencede ortaya çıkarak oynamaya, eğlenmeye katıldım.

Hayata geri dönderdi beni yaşama sebebim oldu. Sabah kalkar kalkmaz ilk geleceğim baba evim ÇATOM oldu.

Mutluym, cahil değilim artık şimdi yalnız başıma her yere gidebiliyorum. Kendime güveni arttı. Haklanmı savunabiliyorum...

Kendimi seviyorum babamı sevmiyorum ama, öldü ölüsüne bile gitmedim. Keşke yıllar önce ÇATOM olsaydı ben bu halde olmazdım.

ÇATOM SENİ SEVİYORUM çok mutluym.

Herkesi teşekkür ediyorum bana bu imkanı sağladığı için benim gibi bayanlar cahil kalmasınlar okusunlar ki benim yaşadıklarımı yaşamassınlar.

Benim adım ANZILHA ama benim hayatım dert, çile, keder, hazin dolu bir hayat yaşadım.

Sevgilerle...

Telkari

18

Telkari Nedir?

Telkari'nin sözcük anlamı tel ile yapılan sanattır. Bu sanatın kaynağının Mezopotamya ve eski Mısır olduğu sanılmaktadır. Buralardan Uzak Doğuya, başka bir koldan ise Anadolu'ya ve Anadolu üzerinden de Avrupa'ya yayıldığı bilinmektedir. Telkariden yapılan işler sayılamayacak kadar çeşitlidir. Her çeşit takı, tepsi, kemer, tepelik, ayna hatta sandalye ve koltuk telkari tekniği ile yapılabilir.

41 yıldır telkari sanatıyla uğraşan Corc Tavşan'a göre telkari tamamen el emeği ürünüdür, yapımı sabır ve heves gerektirir. Kadınların daha sabırlı oldukları için telkari sanatına daha yatkın olduklarını söyleyen Corc Usta halen Mardin Evren Çatom'da kadınlara telkari öğretiyor. Telkarinin yapım sürecini adım adım fotoğraflamamıza yardımcı olan Corc Tavşan'a teşekkür ediyoruz.

Nasıl Yapılır?

Çalışmaya önce muntaç yapımıyla, yani ana iskelet kurularak başlanır. Muntaçın tel kalınlığı motiflerin tel kalınlığının iki katıdır. Muntacıdan sonra ara boşluklar teker teker büyük bir titizlik ve sabir ile doldurulur.

Gümüş tellerin birleştirilmesinde kullanılması gereken yöntem 'kaynak' tır. Milimetrik tellerin kaynak yapılması çok güçtür. Çünkü ısı biraz fazla kaçırılsa telin kendisi erir. Dolayısıyla bu çalışma büyük titizlik ve sabir ister. Bunun

için önce, ayanı belli bir ölçüde düşürülen gümüş, eğelenecek küçük tanecikler halinde bir güdeni parçası içine toplanır. Eğelenmiş gümüş bir kaba konur ve içerisine toz boraks katılır. Suya daldırıldıktan sonra amyant üzerinde yerleştirilen ana iskeletin her bir parçası bu gümüş-boraks karışımı ile kaynak yapılarak birleştirilir. İskeletin yapımından sonra motif yerleştirme işi, aynı şekilde kaynak yöntemiyle devam eder.

Meltem Kurtsan

Profesyonel iş hayatında örnek gösterilen bir iş kadınısınız. Bu başarıyı nasıl elde ettiniz, nasıl sürdürüyorsunuz?

Ben toplumda şanslı sayılan bir kadıyım. Çünkü babam kadın erkek eşitliğine inanan ve girişimci bir babaydı. Beni, annemi ve kız kardeşimi –belki oğlu olmasını isterdi ama baktı ki eşi var ve iki kızı var onları insan kaynağı görüp bizi iş hayatında olacağımıza inandırdı ve o şekilde eğitti. Dolayısıyla ben o açıdan şanslıyım. Ben de çalışmak istiyorum, iş hayatında olmak istiyorum diye babamla mücadele etmek zorunda kalmadım. Tabii ki iş hayatı erkek olsun kadın olsun hiçbir zaman hiç kimse için kolay değil. Birçok zorluklar, birçok bilgi beceri gerektiriyor. Bunun için de kendimi sürekli geliştirmeye inandım. Öğrendiklerimle yetinmedim. Eczacı oldum, aradan 15 sene geçtikten sonra işletme eğitimi aldım, Amerika'ya gittim, insanlar dünyada neler öğreniyor bunu öğrenmek istedim. Harvard'a üç yaz boyunca devam ettim, orada programı bitirdim. Arkasından Davos'ta Dünya Ekonomik Forumu'nda geleceğin global lideri seçildim. Orada da bilgim gelişti, farklılaştı. İş hayatında aynı yerde duramıyorsunuz, dolayısıyla iş hayatı sürekli gelişmesi gereken bir süreç. Şirket olarak da duramıyorsunuz. İleriye götürmeniz

KAGİDER

**Kadın
Girişimciler
Derneği**

**Women
Entrepreneurs
Association**

Geleceğin iş dünyasını yapılandırmada etkin kadın girişimciler yaratmak üzere yola çıkan KAGİDER'in misyonu ekonomik değer yaratan kadın girişimci sayısını artırmak, var olan kadın girişimcileri güçlendirmek, Türk kadın girişimcinin dünya ile bütünleşmesini sağlamak. 2002 yılında kurulan KAGİDER, yürüttüğü sivil toplum projeleri ile "iş adamı" kavramının yanına "iş kadını" kavramını da yerleştirebilmek, çalışan ve girişimci kadını toplum belleğine yerleştirebilmek için çalışıyor.

gerekıyor. İleriye gitmek bilgi ve becerinizi, görgünüzü artırarak, iş kolunuzda uzmanlaşarak sahip oluyorsunuz. Bunun gereğini burada buluyorsunuz. Başarılı olabilmek için devamlı öğrenmeyi sürdürmek, ben artık oldum bittim dememek ve sürekli gelişim içinde olmak gerekiyor. İş hayatına girenler bunlara hazır olmak lazım.

KAGİDER'in şu anki projelerinden bahsedebilir miyiz?

Eylül ayında KAGİDER kurulumu üç yıl oluyor. Aslında çok kısa bir süre bir sivil toplum örgütü için ve KAGİDER bu üç sene zarfında inanılmaz derecede önemli bir sinerjiyle çok önemli bir noktaya geldi. İş kadınları dünyasında ilk yapılanmaydı ve gerek Türkiye'deki tüm diğer sivil toplum örgütlerinin, gerekse yurtdışındaki kurumların, Avrupa Birliği gibi, Birleşmiş Milletler gibi, Dünya Bankası gibi muhatap aldığı bir kurum haline

geldi. Projeler yazdı.

Çünkü hepimiz bu derneği kurarken iş hayatından geliyorduk. Çok önemli bir sinerji yakalamıştık. Hepimiz çok inançlıydık. Sadece kendimizi geliştirmek değil, Türkiye'nin ilerlemesi için bizim gibi kadınların çoğalmasının gerektiğini görmüştük iş hayatımızda. Çünkü hepimizin az örnek

olması, nadide birer çiçek olmamız Türkiye'yi geliştirmeye, belli bir seviyeye getirmeye yetmiyordu. Geçenlerde bir OECD'nin Türkiye'deki merkezinde kadın girişimciliği toplantısı oldu. Biz derneğimizi tanıttık. Akdeniz ülkeleri kadın demekleri gelmişti. Hepsinin ortak fikri şöyleydi: siz nasıl oldu da böyle başarılı ve kendi paçasını kırtarışmış kadınlar başka kadınlara imkân sağlıyorsunuz. Bunu anlayamadılar. Bu herhalde bizim Avrupa Birliği hedefine koşuyor olmamızdan kaynaklanıyor ve bunun için de ülkenin eksikliğini tamamlama içgüdümüzden

kaynaklanıyor.

Dünya Gazetesi bizi yılın sivil toplum kuruluşu seçti. Platin Dergisi KAGİDER'in Kadın Fonu Projesini en ışık saçan sosyal sorumluluk projesi seçti. Bunlar birer tesadüf değil. Çok kısa zamanda çok önemli noktaya geldik. Şimdi bundan sonraki hedefimiz kurumsallaşma yani bu derneğin kişilere bağlı olarak değil kurum olarak işlemesi, çünkü böyle bir kuruma ihtiyaç var. Yani dünyadan Türk kadınına akan fon kaynaklarını organize edecek bir kuruma ihtiyaç var. KAGİDER de bu boşluğu dolduruyor diye düşünüyorum. Sadece fonları değil tabii ki, biz bir de lobicilik faaliyetinde bulunuyoruz. Hükümete karşı kadınların haklarını dile getiriyoruz, 8 Mart'ta Ankara'ya gittiğimizde mesela müzakere heyetinde kadın üye bulunması gerektiğini söyledik. Bu hiç kimsenin aklına gelmiyor ama biz bunu öngörüyoruz. Çünkü müzakere sırasında Türkiye'nin en önemli problemlerinden bir tanesi de Türkiye'de kadınların konumu olacak. 17 Aralık'tan önceki süreçte biz AB Parlamentosu'nu ziyaret edip Türk kadınlarının varlığını, bizim

MELTEM KURTSAN KİMDİR?

İstanbul doğumlu olan Meltem Kurtsan, 1980'li yıllarda okulu ile birlikte aile şirketi olan Kurtsan İlaçları A.Ş. de çalışmaya başladı. Eczacılık Fakültesi'nden mezun olduktan sonra, çalışma hayatının yanı sıra çeşitli eğitimlerle kişisel gelişimini sürdürdü. 1999 yılında Harvard Business School OPM Programını bitirdi. 2001 yılında Marka ve Patent Vekili oldu. Kurtsan, şu an Kurtsan Şirketler Grubu Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini sürdürüyor.

Kurtsan, bu görevin yanı sıra Harvard Business School Mezunlar Derneği üyeliği; İstanbul Sanayi Odası Meclis üyeliği, Kurumsal Yönetim Derneği Yönetim Kurulu üyeliği, TÜSİAD Fikri Haklar Çalışma Grubu Başkanlığı görevlerinde de bulunuyor.

gibi kadınların varlığını gösterdik. Oradaki kadın milletvekilleriyle buluştuk. Biz Türkiye'nin AB'ye girmesini istiyoruz dedik.

Türkiye'deki kadın sivil toplum kuruluşları sizce etkin çalışıyorlar mı? Ya da daha etkin nasıl çalışabilirler?

Biz Türkiye'deki kadın konusunda çalışan sivil toplum kuruluşlarıyla Kadın Fonu Projesi vasıtasıyla çok yakinen tanıştık. Gerçekten de kendi konusunda çok güzel çalışmalar yapan, kendi konularına çok vakıf kadınlarımız var. Çok cebbar, inanılmaz bilgili, bilinçli ancak hepsi kendi konusuna odaklı. Bir koordinasyon eksikliği vardı. Biz Kadın Fonu Projemiz de sivil toplum örgütlerine fon yaratacak bir kaynak oluşturmayı hedefledik. Çünkü kadın örgütleri çok değişik alanlarda çalışıyor ama ortak problemleri fon AB'ye proje yazacak bir donanımları, dil bilgileri, ofisleri yok.

Artık KAGİDER'in Kadın Fonlarına basit bir başvuru ile bu sorunu çözebiliyoruz. Toplantılar düzenledik (arama konferansları). Burada çok önemli bir işbirliği noktası oluştu. Yani onlara iş hayatından geldiğimizi, onların işlerini iyi bilmediğimizi söyledik. Ama kadın konusundaki bilgilerinizle kadın fonlarını birleştirelim. Biz size fon aktaralım siz işinizi doğru yapın. Çünkü kadınların girişimci olabilmesi için kadınların genel durumunun yükseltilmesi gerekiyor. Kadınlar üniversiteyi bitirseler bile girişimci olamayabiliyorlar. Onun için biz kadınların genel sorunlarını çözecek mekanizmalara

ihtiyaç olduğuna inandık. Onlar da bizi takdir ettiler ve dediler ki bunlar bizi anlıyorlar, dinliyorlar, bize fon kaynağı vermek istiyorlar. Bu çok önemli bir işbirliğiydi bence. KAGİDER'in çok önemli birleştirici, sahiplenicisi bir tavır olduğunu düşünüyorum. Bu iyi bir sonuç verdi. Umarım hiç kimseyi küstürmedik ve güzel

bir iletişim imkânı sağladık, bunu ülke genelinde büyütmemiz lazım.

İsteyen sivil toplum kuruluşları fon projenize hala başvurabilirler mi?

Bizim proje çağrılarımız oluyor. Bu çağrıya başvuruyorlar. Biz bir yandan kaynağı bulurken bir yandan dağıtıyoruz. Ama tabii şöyle bir şey oldu bizim dağıtacağımız fon 100-200 bin avroyken, bir milyon avroluk proje geldi. Bu ihtiyacın olduğunu gösteriyor. Bu da iyi bir veri.

Fondan yararlanmanın kısıtları nelerdir?

Bu konuda internet sitemiz www.kagider.org'dan detaylı bilgi bulabilirsiniz.

KAGİDER'de başkanlık yaptığınız dönemde başka neler yapmayı planlıyorsunuz?

Ben ikinci defa seçildim. Aday olurken aday olmalı mıyım, olmamalı mıyım diye düşündüm. Zaten bizim tüzüğümüzde iki dönem başkan olunabiliyor. Bir buçuk senem daha var. Benim hedefim kurumsallaşmayı sağlamak. Dernek bir bireye bağlı olmamalı. Hedefim yönetimi teslim ederken derneğin devamlılığı sağlamlaştırmak, yeni projelere adım atmak ve var olan projeleri sürdürüp başarıyla sonuçlandırmak.

Mardin ve Çatomlar

Mardin Valisi Temel Koçaklar ÇATOM'lar la ilgili sorularımızı yanıtladı:

GAP-UNDP işbirliğinde yürütülen kadın odaklı sosyal projeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Kadının bilgisini, emeğini, işgücünü piyasaya yansıtan projenizi ve yaptığınız çalışmaların çok başarılı buluyor, tebrik ediyorum. Kadınlarımızın bilgi beceri kazanması yanında özellikle aile planlaması, eğitimi, çocuk bakımı, beslenmesi ve cinsiyet duyarlılığı eğitimlerini takdirle karşılıyorum. En olarak Evren Çatom'un telkari işçiliği konusunda çalışmalar var, Sultan Acar'da deneyimli eğitmenler eşliğinde telkari işçiliğini geliştiriyorlar, bu da büyük bir gelişme.5 olan Çatom sayısını şimdi 9 Çatom'a çıkardık biliyorsunuz. Mardin ilçelerinden Midyat, Kızıltepe, Nusaybin en son açtığımız Çatom'lar oldu, sanıyorum yakın zamanda Derik Çatom'u da açacağız. Amacımız ÇATOMların sayısını çoğaltmak, çünkü ÇATOM'lar yetiştiklerimizi her yönden eğiten önemli mekânlarımızdır.

Mardin'i geliştirmeye yönelik planlarınız nelerdir?

Mardin'de bir takım hedeflerimiz var. Mardin'de yeni bir sektör gelişti: İnanç ve kültür turizmi. Bunu çok daha kapsamlı bir şekilde genişletmek istiyoruz. Öncelikli olarak yeme, içme, yatma yani konaklama ile ilgili altyapıyı geliştirmek istiyoruz. İnanç ve kültür turizminde bu eksiklikler mevcut. Bunun yanında bu kadar zenginlikleri olan Mardin'de kış aylarında ve diğer

mevsimlerde "Kongre Turizmi"ni geliştirmek istiyoruz. Bu kapsamda Mardin'de eksikliğimiz olan toplantı mekânları yok. Kültür sarayı projesi var şimdi. Bayındırlık bakanımız geliyor, 800 ve 400 kişilik salon yaptırıyoruz. Bu Mardin için çok önemli bir gelişmedir. Mardin, Midyat, Nusaybin, Savur önemli zenginlikleri olan ilçelerimiz ve yerleşim bölgelerimiz. Dara başlı başına bir zenginlik. 5. yüzyıldan kalan askeri garnizon şehri. Dolayısıyla bu zenginliklerimizi çok daha fazla misafire sunmak istiyoruz.

İzmir enternasyonal fuarına katılımın Mardin'e sağlayacağı faydalar neler olacak?

İzmir Enternasyonal Fuar'na bilindiği gibi Mardin ilk defa onur konuğu olarak davet edildi. Biz de bu davetten büyük onur duyduk. Fuarı 1,5-2 milyon insan ziyaret ediyor, bunların yarısını standımızı gezse, hafızalarına Mardin düşüncesini yerleştirmiş olacaklar ve Mardin'i görme arzusu oluşacak. Dolayısıyla biz de bu fuara çok önem veriyoruz ve davet edildiğimiz günden beri, yaklaşık 1-1,5

aydır çok yoğun çalışıyoruz. 8-18 Eylül'de Mardin, İzmir Fuar'ında olacak. Diğer tanıtım çalışmaları, internet sayfaları, broşürler çok yoğun bir şekilde devam ediyor. Mardin'i dünya kamuoyunun dikkatine bu zenginlikleri ile koymak istiyoruz ve Mardin'i inanç ve kültür turizminin merkezi yapmak istiyoruz. Dolayısıyla önümüzdeki yıllarda beklentilerimiz genel olarak bu. Şimdi çok yoğun ilgi var.

Mardin'de geliştirilmesi gereken yöner neler?

Öncelikli olarak altyapı, ulaşım yeme, içme, konaklama alanlarında eksiklerimiz var, dolayısıyla bu alanlarda gelişme sağlanmalı. Kasım ayı içerisinde Onur Havayolları İstanbul-Mardin seferlerine başlayacak. Bu, ulaşım la ilgili önemli bir gelişme ve bizim için çok önemli. Hem ticari grupları, hem çeşitli sivil toplum kuruluşlarının, hem gezi gruplarının Mardin'e gelmesi, şüphesiz bu sayıyı artıracak. On binlerle ifade ettiğimiz sayılar yarım milyona ulaştı. Biz bu sayıyı daha üst seviyelere götürmek istiyoruz.

Mardin'e gelecek ziyaretçi sayısının hangi oluşumlarla artırılabilceğini düşünüyorsunuz?

Eylül-Ekim-Kasım ayları Mardin'de turist açısından çok yoğun. Proje tarafından organize edilen "Kadın Ürünleri Pazarı" Cumhuriyet Meydanı'nda kadınlarımızın yapmış olduğu ürünlerin pazarlanması açısından son derece önemli. Kadınlarımız bu şekilde artık daha fazla üretime geçme imkanı ve ürünlerini pazarlayabilme imkanı bulmuş oluyorlar. Gelen ziyaretçilerimize Mardin ürünlerini pazarlayacağız, aynı zamanda üretimi de seri bir şekilde devam ettireceğiz. Bu konuda katkılarınızdan dolayı sizlere teşekkür ediyoruz.

Diyarbakır-Kibebe Kadın Çevre Kültür ve İşletme Kooperatifi

Kibebe Kadın Kooperatif
Başkanı Kudret Sungu
Projelerini anlatıyor.

Kooperatif, Diyarbakır Ticaret
ve Sanayi Odası ve İsviçre
Kalkınma İşbirliği Ajansı
işbirliği ile gerçekleştirilen
Kybele Projesi desteğiyle
kurulmuştur.

Kybele Projesi ile kooperatifin
kurulma hedefleri birbiriyle örtüştüğünden öncelikle biraz projeden bahsetmek isterim.

Kybele Projesi Diyarbakır ilinde okuma yazma bilmeyen ve hiçbir mesleki becerisi olmayan kadınların okur-yazarlık ve mesleki açıdan eğitime desteklenmesi ve bu eğitimler sonrasında kuluçka merkezleri vasıtasıyla kendi işini kurmaya hazırlanmasını hedeflemektedir.

Mesleki açıdan eğitimini tamamlayan kadın ve genç kızlar proje bünyesinde oluşturulan atölyelerde çalışmakta ve ürünlerinin satışıyla ekonomik bir gelir elde etmektedirler. Bu atölyelerde kadınlar aşamalı olarak

Tamamen proje
desteğiyle kurulan
kooperatifin üyeleri
de yine proje
yararlanıcıları.

girişimcilik, kendi işini kurma ve temel muhasebe ile ilgili eğitimler alarak tek başına bu işi nasıl yürütebileceklerini öğrenmektedirler. Gerek atölyelerdeki üretimlerin desteklenmesi için ihtiyaç duyulan kurumsal kimliğe ulaşmak, gerekse proje sonrasında atölyelerin sürdürülebilirliği ve yararlanıcıların bir çatı altında toplanabilmeleri amacıyla yapılan çalışmalar sonucu kooperatifleşme süreci başlatıldı.

Tamamen proje desteğiyle kurulan kooperatifin üyeleri de yine proje yararlanıcıları.

2004 yılının Ekim ayında kurulan kooperatif varolan atölye çalışmalarının pazarını geliştirmek ve yeni çalışma alanları yaratmak konusunda proje tarafından desteklenmektedir. Proje sonrasında devamlılığını sürdürmek için yeni hibe kaynaklarına ulaşmaya çalışılmakta ve yeni projeler hazırlanmaktadır.

Tüzüğünde birçok konuya yer vermekle beraber Diyarbakır-Kıbele Kooperatifi'nin önceliği dar gelirden kesimdeki kadınların belli bir beceri kazanıp maddi gelir elde edebilecek konuma gelmeleridir. Mevcutta iki dikiş atölyesi, iki ipekli dokuma atölyesi ve bir mutfak atölyesi ile faaliyetlerine devam eden kooperatifimiz toplamında 48 ortakla faaliyetlerine devam etmektedir.

Hâlihazırda Global Fund For Women'a sunulan mantarcılık projesinin sonucu beklenmekte ve yeni projelerle Diyarbakır'da yaşayan kadın ve genç kızlarımız için alternatif iş alanları yaratılmasına katkı sağlanılmasına çalışılmaktadır.

Tugba Çağdaş Muhittinoğlu
Danışman
Avrupa Birliği İş Geliştirme
Merkezi (ABİGEM)

26

Avrupa Birliği Hibe Fonları için Proje Yönetimi Eğitim Programı

Avrupa Birliği adaylığı sürecinde sivil toplum örgütlerinin önemi daha da belirginleşiyor. AB, Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası, özel sektör ve devlet kurumları tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de sivil toplum örgütlerinin gelişimine ve etkinliğinin arttırılmasına yönelik destekler veriyor. Bu desteklerden faydalanmak için ise şekil ve içerik şartlarına uygun proje hazırlamak gerekmektedir.

Avrupa Komisyonu, proje yönetiminin kalitesini arttırmak ve Avrupa Birliği'nin sağladığı hibe fonlarının kullanım etkinliğini iyileştirmek amacıyla, 1990'ların başında, Proje Döngüsü Yönetimi adını verdiği proje yönetim metodolojisini uygulamaya koymuştur. Projeler ile ilgili bu prensip ve süreçler AB hibe fonlarının kullanımı amacıyla hazırlanan proje önerilerinin yanı sıra, Dünya Bankası, UNDP, Dünya Sağlık Örgütü gibi hibe fonu sağlayan kurumlar tarafından da aranmaktadır.

Avrupa Birliği'nde her çeşit projenin tasarımı ve yönetiminde kullanılan Proje Döngüsü Yönetimi metodolojisi, projelerin tasarımı ve yönetiminde kullanılan bir dizi aracı kapsamakta ve projelerde ilgili tüm tarafların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik çalışmalara standart oluşturmaktadır.

Bu prensipler ve metodoloji, projenin fikir aşaması ile başlamakta, faaliyetlerin somut olarak tanımlandığı ve öneri bütçelerinin hazırlandığı döneme kadar geçen süreyi tanımlamaktadır. Hibe fonları kullanmak isteyen bir kuruluşun, projesine ilişkin hazırlıklarını bu metodoloji çerçevesinde yürütmesi beklenmektedir. Söz konusu metodoloji, dikkatle takip edilmesi gereken bir faaliyetler zinciri olup, içeriğinin iyi anlaşılabilmesi, uygulamada aksaklıkların doğmasına ve kaynaklardan istifade edilememesine yol açabilmektedir.

Proje belirli bir süre içinde net olarak tanımlanan hedeflere ulaşmaya yönelik olarak planlanan faaliyetler bütünüdür.

Bu tanımda : bütçe ve zaman faktörlerinin yanı sıra altı çizilmesi gereken husus faaliyetlerin belirli hedeflere ulaşmak için temel araç olduğudur.

Her proje, yaşanan sorunların sonucunda oluşan bir değişiklik ihtiyacı ile ortaya çıkar. Bu ihtiyaç; davranışlarda, sosyo- kültürel ya da ekonomik alanlarda değişikliği gerektirebilir. Mevcut durumdaki memnuniyetsizlik ya da değişim ihtiyacı kişileri, grupları ya da bunlara bağlı kişi ya da kurumları harekete geçirir. Ortaya çıkan her sorun bir bir amacı doğurur. Bu amaç olumsuz durumu, sorunu yaşayan taraflar açısından iyileştirmekten başka birşey değildir. Sorunlar bizi proje hazırlamaya götürür. Mevcut durumun incelenmesi, sorunların

Proje belirli bir süre içinde net olarak tanımlanan hedeflere ulaşmaya yönelik olarak planlanan faaliyetler bütünüdür.

tam ve doğru olarak analiz edilmesi, proje fikrini olgunlaştırır.

Mevcut durum ile sorunların olumlu hale getirildiği durum arasındaki fark ihtiyaçlarımızdır. İhtiyaçlarımızı belirlemek için mevcut durumu bilmeliyiz. Bunlardan yola çıkarsak Mevcut durum-Hedef=İhtiyaç alanına gelmektedir. Başarılı projeler için öncelikli şart katılımçılıktır.

Başarılı projeler katılımçılıkla birlikte aşağıdaki unsurları gerektirir:

- Sorun olan, yani değişiklik ihtiyacını ortaya çıkaran durumun detaylı analizinin yapılması
- Sorunun tarafları arasında (Paydaşlar : proje ortakları, proje destekçileri, projeden faydalananlar, projeden olumlu etkilenenler, projeden olumsuz etkilenenler) yapıcı bir koordinasyon sağlanması
- Belirlenen bölgenin sosyal, kültürel ve ekonomik gerçeklerine uygun olması
- Hedeflerin net bir şekilde ifade edilmesi
- Projeyi yürütecek kuruluşun yeterli düzeyde kurumsal kapasiteye sahip olması
- Projede kullanılacak finansal, fiziksel ve insan kaynaklarının doğru tespiti
- Tüm bu faktörleri değerlendirerek projenin iyi bir şekilde planlanması

Her proje bir proje fikri ile başlar ve bunun analizi ile devam eder. Proje döngüsü şu şekilde şematize edilebilir.

Proje fikri belirleme: Sorunun ortaya bir değişim ihtiyacı ile çıktığı ve bunun bir fikir olarak doğduğu aşamadır.

Proje Fikrinin Analizi: Projenin teknik ve uygulama açısından detaylı olarak tasarlandığı ve çeşitli kriterlere göre proje kapsamının belirlenerek planlamasının yapıldığı ve faaliyet planı ile bütçesinin hazırlandığı aşamadır. Bu aşamada projenin yapılabilirliği de analiz edilir. Faaliyetler, kaynakları daha verimli kullanacak şekilde planlanmalıdır. Proje kapasitemizi aşmamalıdır. Faaliyetler bizi sorunları ortadan kaldıracak sonuç ve çıktılara ulaştırırlar. Faaliyetlerin göstergesi çıktılardır. Göstergeler doğrulama kaynaklarına sahip olmalıdır.

Ön değerlendirme: Planlaması yapılan, faaliyet planı ve bütçesi hazırlanan projenin sürdürülebilirlik açısından teknik, finansal ve ekonomik, kadın-erkek eşitliği, sosyal, kurumsal, çevresel faktörleri dikkate alarak projenin tutarlılığının, bütünselliğinin, işlevselliğinin değerlendirildiği ve fon sağlayacak kuruluşa yönelik proje önerisinin yazıldığı aşamadır.

Finansman: Bu aşamada proje teklifi ilgili kuruluşlar tarafından çeşitli kriterlere göre değerlendirilir. Değerlendirme sonucunda seçilen projelere hibe desteği verilir.

Uygulama: Projede öngörülen faaliyetlerin hayata geçirildiği ve uygulamaların izlendiği aşamadır.

Değerlendirme: Değerlendirme devam eden veya tamamlanmış bir projenin planlama sonuçlarına uygun olarak çeşitli kriterler kullanarak tarafsız ve genellikle bağımsız değerlendirme uzmanlarınca değerlendirildiği aşamadır.

AB Hibe Programları Teklif Çağrılarını Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği resmi web sitesinde yayınlamaktadır. Bu çağrılarda proje başvuru rehberi ile mevcut durum, projenin kapsamı, Avrupa Komisyonu tarafından ayrılan miktar, teklif çağrısına ilişkin kurallar; uygunluk kriterleri, başvuru ve takip edilecek işlemler, seçim ve değerlendirme, Avrupa Komisyonunun kararının bildirimini, Avrupa Komisyonu'nun hibe verilmesi kararını takiben proje uygulama koşulları ve istenilen tüm ekler açıkça belirtilmektedir. İlgili tüm belgeler Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği resmi web sitesinden temin edilebilmektedir.

Hindistan Kendi İşini Yapan Kadınlar Birliği

SEWA

28

1972'de Hindistan'da kurulan SEWA (Kendi İşini Yapan Kadınlar Birliği) kast sisteminin etkisini hala devam ettirdiği, kadınların %90'dan fazlasının örgütsüz ve güvenceden yoksun yaşadığı bir toplumun şartlarına göre çözümler üretmeyi başarmış tüm sivil toplum kuruluşlarına örnek olabilecek nitelikte bir oluşum.

Temelleri 1917 yılında Mahatma Gandhi tarafından atılan SEWA, uzun süre kendini sendikal örgüt olarak kabul ettirme mücadelesi verdi. Hükümet bu talebi, kadınların karşısında tanınmış bir işveren olmaması gerekçesiyle reddetti.

SEWA sendikal örgütlenmenin mutlaka bir işverene karşı olması gerektiğini, işçilerin birliği anlamına geldiğini savundu. Nihayet, 1972 yılında hükümet tarafından Kendi İşini Yapan Kadınlar Birliği olarak kabul edildi.

SEWA kendini hem bir örgüt, hem bir hareket olarak tanımlıyor. SEWA hareketi emek hareketi, kooperatif hareketi ve kadın hareketinin bileşimi olarak ortaya çıktı. Bu doğrultuda SEWA, yerel ve ulusal bir yapılanma içinde kadınların iş güvencesi, gelir güvencesi, gıda güvencesi ve sosyal güvenceden yararlanmaları için çalışmaktadır.

SEWA'NIN YAPISI

SEWA, Hindistan'da kendi hesabına çalışan bütün kadınlara açık bir kuruluştur. Düşük bir ücret karşılığı SEWA'ya üye olan kadınlar daha çok sabit bir işi olmayan, yoksul kadınlardır. Bunlar küçük satıcılar, evde çalışanlar ve kol emekçileridir. 2005 yılı itibarıyla SEWA'nın toplam üye sayısı 700,000'i geçmiştir.

SEWA hem uluslararası düzeyde, hem ulusal düzeyde örgütlenmiş bir kuruluştur. 1991'de İngiltere'de kurulan SEWA International bugün Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 15 ülkede faaliyetlerini sürdürüyor. SEWA sendikal faaliyetler yürütürken 1991'de kurduğu SEWA Akademisi ve 1996'da kurduğu SEWA Bankası kuruluşun farklı alanlardaki

SEWA kendini hem bir örgüt, hem bir hareket olarak tanımlıyor.

çalışmalarının ürünüdür.

Ulusal düzeyde ise yedi eyalette faaliyetlerine devam etmektedir. Ulusal çalışmalar; kooperatifler, kırsal üretici gruplar, sosyal güvenlik organizasyonu, birikim ve kredi grupları ve federasyonlar olarak örgütlenmiştir. SEWA Ticareti Kolaylaştırma Merkezi ise uluslararası kuruluşlarla işbirliği yaparak kadın ürünlerinin pazarlanmasını kolaylaştırmak üzere çalışmaktadır. SEWA çalışmalarını somut bir hedefe yönelik çok yönlü kampanyalara dayandırır. Bu nedenle, en çok sayıda insanın katılabileceği köy ve mahalle düzeyinde toplantılar düzenler. Ayrıca, köylerde "sangha" adı verilen kadın grupları oluşturarak, bu gruplarda kadınların kendilerini ilgilendiren konularda fikir üretebilecekleri bir zemin hazırlar. "Sangha"lar kendi aralarında dayanışma fonu oluştururlar ve bu fonu ihtiyaçlarına göre dönüşümlü olarak kullanırlar.

"Sangha"lar birleşerek kadınların yasal hakları ve sorunları, sağlık, eğitim, ekonomik etkinlikler, kadınlara ait alternatif alanlar yaratılması, kamu hizmetlerinin iyileştirilebilmesi gibi konuların tartışıldığı federasyonları oluştururlar.

SEWA diğer kadın örgütleri ve devletle de işbirliğine açık bir yapılanma içindedir. Örneğin, Hindistan'da seçimlerde %33 kadın kotası uygulanmasını sağlamak için siyasi partilerin kadın kollarıyla ortak tavır aldı ve kotanın anayasal güvence altına alınmasında rol oynadı. Uluslararası alanda da Dünya Bankası, UNIFEM gibi kuruluşlarla ortak çalışmalar halen devam etmektedir.

AMAÇLAR-HİZMETLER

Sewa'nın ilk amacı kadınları sendikalar, kooperatifler ve birlikler dâhilinde örgütleyebilmektir. Bunun için köy ve şehir için farklı örgütlenme stratejileri geliştirmiştir. SEWA Kadınların Eşitliği İçin Eğitim Programının genel koordinatörü Manju Aggraval SEWA'nın amaçlarını şöyle anlatıyor: "Kadınların kendilerine ait bir alan oluşturabilmelerini, bir araya gelebilmelerini, politik sosyal ekonomik platformlarda yer alabilmesini, karar verme ve hak savunma kapasitelerinin arttırılmasını, sistem ve kendi sorunlarını ve cevaplarını oluşturulmasını hedefliyoruz". SEWA'nın bir diğer amacı kadınların teknik ve idari alandaki kapasitelerini arttırmaktır. Bu bağlamda SEWA kadınların okuma-yazma öğrenecekleri kurslar düzenlemekte; sağlık, hukuk gibi alanlarda eğitim vermektedir. SEWA, kadınların ekonomik olarak güçlenmesi amacıyla kişisel ya da toplu olarak sermaye oluşumuna katkı sağlamaktadır. Kendi bankasına sahip olan SEWA kendi

bankası ve SEWA dışından kadınlarla kredi programı yürütmektedir.

Kuruluş, kendi işini yapan ve sosyal güvenceden yoksun yaşayan kadınlara sağlık, çocuk bakımı, sigorta, konut yardımı ve ileri yaş ödeneği gibi sosyal güvenlik konularında da destek sağlamaktadır. Çok geniş bir bölgede, çok boyutlu sorunların yaşandığı Hindistan'da SEWA kadın sorunlarına alternatif çözümler üretmeyi başarmış bir kuruluştur.

Bunun en güzel örneği Karnataka Eyaleti Programı çerçevesinde kurulan Kadın Mahkemeleridir. "Sangha"lar tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda aile içi şiddet ve diğer şiddet biçimlerinin çok sık yaşandığı, resmi kurumlarda dile getirilemediği, mahkemelerin ceza vermediği görülerek Kadın Mahkemesi modeli oluşturuldu. Polise veya mahkemeye gitmenin masraflı olduğu, karakollar ve mahkemelerin ataerkil yapıya sahip olduğu Hindistan'da sorunlarını adli yollarla çözemeyen kadınlar bu mahkemelere başvuruyorlar. Mahkemeler meşruiyetlerini halk tabanlı, halka açık olmalarından ve mahkeme sürecinin halk tarafından izlenebilmesiyle kazanıyorlar. Okuryazarlık ve hukuk eğitimi alan ve yöreyi tanıyan yerel kadınlardan oluşan bir jüri mahkemede görev alıyor. Mahkemeler yasal olmamakla birlikte, davanın tartışılmasını sağlıyor, mahkemelerin kararları kabul ediliyor, örnek alınıyor.

Çok yönlü ve özgün bir kuruluş olan SEWA hakkında daha fazla bilgi edinmek isteyenler İsviçreli yönetmen Patricia Plattner tarafından 1998 yılında çekilen "Made in India" adlı belgeseli izleyebilirler.

Osman Kazıcı
Türkiye Kalkınma Vakfı
Diyarbakır Projeler Müdürü

Türkiye Kalkınma Vakfı

30

TKV kalkınma programlarının öncelikli hedef grubunu küçük çiftçi ve kaynakları sınırlı köylüler ile toplum içinde dezavantajlı konumda yer alan kadın ve gençler oluşturmaktadır.

Türkiye Kalkınma Vakfı (TKV), Türkiye'de kırsal kesimdeki yoksullar arasında kırsal ve tarımsal kalkınmaya katkıda bulunmak üzere, 1969 yılında kurulan ve kamu yararına çalışan, özel, kar amacı gütmeyen bir kalkınma kuruluşudur.

TKV'nin kalkınma programlarının nihai amacı, kaynakları kıt kırsal ailelerin gelirlerini kendi ortamlarında artırarak yoksulluğun azaltılması ve yaşam kalitesinin yükseltilmesidir. Bu amacın gerçekleşmesi için; yoksul kırsal ailelerin, üretim olanaklarına sahip olmasını sağlayarak, yaşadıkları yerlerde gelirlerini artırıcı etkinlikleri geliştirmek ve kırsal hanelerin uygun koşullarda küçük ölçekli kredi temin etmelerine yardımcı olmak vakfın stratejileri arasındadır. Bununla beraber kişilerin, ailelerin ve toplulukların yönetme, örgütlenme ve teknik beceriler edinmelerine yardımcı olmak; hedef grupların örgütlü girişim ve katılım yeteneklerini güçlendirmek; kırsal topluluklarda çevre konusundaki bilinç ve duyarlılığı artırmak ve bu toplulukların doğal çevrenin korunması ve iyileştirilmesine yönelik kapasitelerini geliştirmek gerekmektedir.

TKV kalkınma programlarının öncelikli hedef grubunu küçük çiftçi ve kaynakları sınırlı köylüler ile toplum içinde dezavantajlı konumda yer alan kadın ve gençler oluşturmaktadır.

TKV'NİN BÖLGEDEKİ ÇALIŞMALARI

TKV, insan kaynaklarını geliştirmeye yönelik eğitim ve yayım çalışmaları, örgütlenme ve kapasite geliştirme çalışmalarının yanı sıra, tarımsal üretimi geliştirme ve yaygınlaştırma çalışmaları yapmaktadır.

Vakıf, kapsamlı kalkınma çalışmalarında "Cinsiyet Dengeli Kalkınma" yı bir yaklaşım olarak, etkinliklerin planlanması, uygulanması ve izlenmesi aşamalarında tüm kesimler ile birlikte kadınların katılımını, önceliklerini ve duyarlılıklarını da dikkate almaktadır.

Türkiye Kalkınma Vakfı'nın bölgede kırsal kalkınma çalışmalarının yanı sıra el sanatları, arıcılık çalışmaları ile yine bölgede GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı ile birlikte yürütülen Kadının Statüsünün Yükseltilmesi ve Sosyal Sürece Entegrasyonu projesi kapsamında, bütün GAP illerinde 29 adet Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM) ile faaliyetlerini sürdürmektedir.

Tüm çalışmalarda kadınların toplumdaki statülerinin artırılmasına katkı sağlayan yaklaşım ve etkinliklere öncelik verilmektedir. Bu bağlamda yürütülen kapsamlı kalkınma çalışmalarında kadınların bilgi ve becerilerinin artırılması için; ilgili kamu kurumları ile işbirliği yapılarak sağlık ve hijyen, beslenme, ev ekonomisi, çocuk bakımı, okuma yazma kursları, "kendi işini kur" eğitimleri ile sosyal gelişmelerine destek sağlanmaktadır.

Ayrıca, gelir getirci etkinliklerle de kadınlara gerekli destekler verilerek hem aile içinde hem de topluluklarda daha ileri roller üstlenmelerine olanak yaratılmaktadır. Bunun için kadınların "köy kurulları, proje kurulları, atölye kurulları v.b " örgütlü yapılar içerisinde yer alarak yönetim becerileri

edinmesi ve geliştirmeleri desteklenmektedir.

TKV'nin çalışmaları sonucu hedef kitlede oluşan Girişimcilik potansiyelini değerlendirmek amacıyla iş kurmak, mevcut işini geliştirmek ve istihdam yaratmaya yönelik birey ve gruplara kalkınmanın bir aracı olarak Girişim Destek Fonu (GDF) kullanılmaktadır.

GİRİŞİMCİLİK ÇALIŞMALARI

TKV 2002'den itibaren, Girişim Destek Fonu (GDF) adıyla kalkınma programlarının genel amaçlarıyla uyumlu olarak, kaynakları sınırlı, yoksul haneler için sürekli ve sürdürülebilir gelir yaratma/artırma faaliyetleri için destek sağlanmaktadır. Kendi işini kurmak veya mevcut işini geliştirmek isteyen girişimci birey ve grupların proje fikir ve önerileri

değerlendirilmekte, yapılan fizibilite çalışması sonucu uygun görülen başvurular bu kaynaktan yararlandırılmaktadır.

Bireysel emeğe dayalı işler, yerel ve yöresel eksikliği duyulan alanlar ile kadın ve gençler tarafından yapılan başvurular bu fonun öncelikleri arasında yer almaktadır. Bireysel başvurularda 3000 ABD Doları, grup başvurularda ise 8-10.000 ABD Doları düzeyinde fon kullanılmaktadır. Ancak krediler nakit olarak değil işletme için gerekli girdilerin sağlanması şeklinde verilmektedir. Verilen kredi desteği belli bir katkı payı ilave edilerek işin niteliğine göre en fazla 2 yıl içerisinde geri ödenmesi gerçekleştirilmektedir.

Gerçekleştirilen hizmet ve üretime dayalı işlere bağlı olarak başvuru sahibi ile birlikte planlanıp belirlenmektedir. Örneğin; bir hindi yetiştiriciliği işletmesinde ancak hindilerin satış dönemlerinde ödeme yapılabilir. Bunun yanı sıra bir dikiş atölyesinde her zaman para sirkülasyonu olacağından dolayı geri ödeme aylık veya dönemsel olarak yapılır. GDF Diyarbakır merkez ve ilçeleri ile ulaşılabilirliği kolay olan çevre iller (Batman, Mardin gibi) ve ilçelerinde kullanılmaktadır. Bölgede 51 işletmede toplam 202.000 YTL (202 Milyar TL.) kaynak kullanılmıştır. Bu işletmelerin 32'si fırın, ayakkabı imalathanesi, terzilik, yem, hindi, reçel gibi üretim alanlarında, 19'u ise butik, kreş, çeyiz eşyası, şarküteri gibi hizmet alanındadır. Ayrıca işletmelerin 22'si kadın, 29'u ise erkek girişimcilerce kurulmuştur.

GDF kullanan bazı işletmeler geri ödemelerini zamanından önce yapmış, daha sonraki süreçte işlerini geliştirip büyümüşlerdir. Genel olarak bu kaynaktan yararlanan işletmelerin % 90'ı işlerini sürdürmekte ve ödemelerini zamanında yapmaktadır.

TKV tarafından gerek GDF kullanılmayan hedef kitleye gerekse kaynak ve kredi olanaklarına erişmek isteyen potansiyel girişimci birey ve gruplara Kendi İşini Kur eğitimleri de verilmektedir.

Gebelik ve

kadın vücudundaki

değişimler

Gebelik kadında tam anlamıyla "tepeden tırnağa" değişikliklerin ortaya çıktığı bir dönemdir. Bu değişikliklerin hepsinin ortak amacı sizin doğuma ve bebeğinizi beslemeye hazırlanmanızdır. Doğa sizdeki hazırlıkları en kötü koşullarda doğum yapacağınız ve bebeğinizi de yine kötü koşullarda emzireceğiniz gibi sizi ve bebeği maksimum korumaya alacak şekilde yapar. İşte sizlere gebelik dönemindeki değişikliklerden en ilginç ve belirgin olanları ve amaçları:

Gebelik döneminde;

- İlk aylarda bazı maddelere karşı ilgi duyarsınız, bazılarının adını bile duymak istemezsiniz. Sabah kalktığınızda bulantı hissedersiniz, tüm gün uyumak istersiniz. Amaç vücudunuzun ihtiyacı olan maddeleri almak, toksik olabilecek (sigara dumanı gibi) maddelerden kaçınmanızı sağlamaktır. Bebek hareketlerinin henüz başlamadığı dönemde sabah bulantısı size hemen hamile olduğunuzu hatırlatır. Gün boyu olan uyuma eğilimi sizi gebeliğin ileri aylarında dinamik olmaya hazırlar.
- Solunum kapasitesi artar, soluklar derinleşir. Amaç bebeğe maksimum oksijen gitmesi ve gebeliğin ilerleyen dönemlerinde rahiminiz akciğerleri yukarı doğru itirdiğinde de yeterli oksijen alımının sağlanmasıdır.
- Kalp damar sisteminizde dolaşan kan hacmi ve tüm vücut sıvısı %50 oranında

artar, kalp daha güçlü ve daha hızlı çalışır. Amaç bebeğe maksimum oksijen ve gıda maddesinin gitmesinin sağlanması, doğumdaki muhtemel aşırı kan kaybı için kan yedeklenmesidir.

- Kanınızın pıhtılaşma kabiliyeti artar. Amaç doğumdaki kan kayıplarını en aza indirmektir.
- Kas eklem sisteminizde genel bir gevşeme hali olur. Amaç karnınızda büyüyen bebeğe yer açmak ve pelvisinizin (çatınızın) genişleyerek doğuma hazır hale gelmesini sağlamaktır.
- İlk başlarda uykuya eğiliminiz artar, sonlara doğru gece içinde birkaç kez uyuma-uyanma döngüleri yaşarsınız. Amaç gebeliğin başlarında beyninizde sağlıklı işlevler için gerekli maddelerin depolanmasını sağlamak, sonlarda ise doğduktan sonra iki-üç saatte bir emzireceğiniz bebeğinizi için antrenman yapmanızı sağlamaktır.
- Başta karın bölgesi olmak üzere vücudunuzda yağ dokusu artar. Amaç emzirme dönemindeki muhtemel bir kıtlıkta sizin ve bebeğinizin sağ kalmasını garanti altına almaktır.
- Başta koku duygusu olmak üzere tüm duyu sistemleriniz daha iyi çalışır. Amaç bebeğinizi tehlikelerden daha iyi koruyabilmektir.
- Bebeğiniz de size aldığı pozisyonla yardımcı olmaya çalışır: Bebeklerin %90'ı anne karnında vücutlarını sola döndürerek yatarlar. Amaç vücudunuzun sağ yanında yer alan büyük toplardamarlara baskı olmasını engellemektir. Siz de uykunuzda otomatikman sola yatış pozisyonu alarak bu duruma katkıda bulunursunuz. Gördüğünüz gibi doğa sizin yanınızda. Vücudunuzdan gelen sinyallere duyarlı olmalısınız.

Reflü

REFLÜ NEDİR?

Halk arasında **Mide Reflüsü** olarak bilinen **Gastro Özofageal Reflü** hastalığı mide içeriğinin yemek borusuna geri kaçmasıdır. Reflü, asitli mide içeriğinin yemek borusuna gelmesi ve uzun süre temas etmesiyle yemek borusunun asitten kendini koruma özelliğinin yok olmasından kaynaklanır. Erişkinlerin yaklaşık %20'sinde reflü görülmektedir.

Mide içeriği midenin salgıladığı hidrojen iyonu nedeniyle belirgin derecede asittir. Eğer onikiparmak barsağından mideye doğru safra geri akımı varsa mideden yukarı çıkan içerik hem asit hem de safra içerir. Alkali özellikli olan safra da mide asidi gibi yemek borusunun tahrişine neden olur. Reflü hastalığı, asitli ve/veya safırlı mide içeriğinin yemek borusuna gelmesi ve uzun süre temas etmesiyle yemek borusunun kendini asitten ve/veya safırlı mide içeriğinden koruyamaması nedeniyle oluşur.

Yemek borusunun alt ucunda mide içeriğinin yemek borusuna geçişini engelleyen bir kapak mekanizması vardır. Reflü hastalarında en sık görülen özellik bu mekanizmanın gevşekliğidir. Bu durum sıklıkla mide fitiğiyle birlikte yaşanır. Mide boşalım bozukluğu ya da bozulmuş yemek borusu hareketi bu hastalığı tetikleyen diğer nedenlerdir.

Yemek borusunun alt ucunda mide içeriğinin yemek borusuna çıkmasını engelleyen iki mekanizma vardır.

KELEPÇE MEKANİZMASI

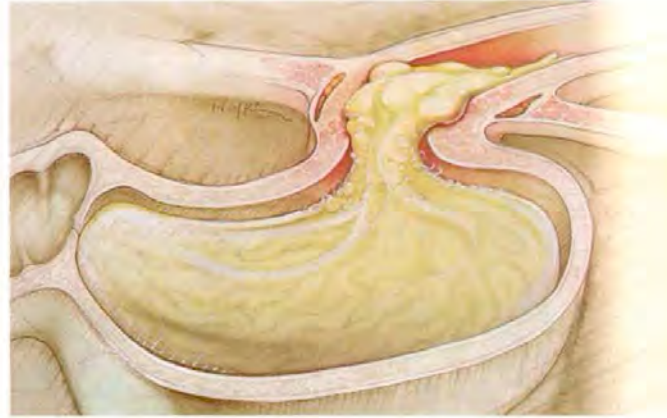
Kelepçe mekanizması, mide içeriğinin yemek borusuna çıkmasını kasların bir kelepçe gibi sıkılmasıyla engeller.

KAPAK MEKANİZMASI

Kapak mekanizması, mide içeriğinin yemek borusuna çıkmasını kasların bir kapak gibi kapanmasıyla engeller.

REFLÜ ŞİKAYETLERİ NELERDİR?

Hastalarımızın en sıklıkla başvurduğu şikayet **mide yanmasıdır**.

Bunun yanında **göğüste yanma ve ekşime, ağıza gelen acı bir tat, ağız kokusu**. Özellikle yemeklerden sonra ve tok karna yatıldığında geceleri rahatsız eden **şişkinlik, geğirme ve boğulma hissi**. Göğüste takılma ve sıkışma hissiyle birlikte **kalbe baskı ve çarpıntı** hissedilebiliyor. **Derin nefes almada güçlük** çekilebiliyor. **İleri aşamalarda da;**
kronik farenjit,
kronik sinüzit,
alerjik astım
 ve **diş çürüklerine** gidilen bir süreç yaşanabiliyor.

ADIYAMAN

AKAD (Anadolu Kadınları Derneği):

Adres: Ulu Cami Mahallesi Atatürk
Caddesi Belediye İşhanı
No:20 Kat:1 ADIYAMAN
Tel: 0416 214 51 00

ÇATOM Adıyaman Şubesi:

Adres: Yeşilyurt Mah. Hıranı Mansur
Cad. No:127 ADIYAMAN
Tel: 0416 216 57 68
Faks: 0416 214 56 50

BATMAN

BATMAN SELİS:

Adres: Beldi Mah. 3245. Sok. Şevket
Başak Camii Yanı BATMAN
Tel: 0488 221 05 24

BATMAN KADIN DANIŞMA MERKEZİ

Adres: Aydın Aslan Cad. Pınarbaşı
Mah. No:1 BATMAN
Tel: 0488 214 73 49- 213 96 77

ÇATOM Batman Şubesi:

Adres: Petrolkent Mah. MKB
İlköğretim Bahçesi BATMAN
Tel: 0488 231 52 67

ÇATOM Batman İpragaz Şubesi:

Adres: Yavuz Selim Mah. Zeki Şanlı
İlköğretim Okulu Yanı BATMAN
Tel: 0488 213 12 14

DIYARBAKIR

KARDELEN KADINEVİ:

Adres: Hat boyu Caddesi Meydana
Halit Mahallesi Tüm Memurlar Yapı
Kooperatifi A Blok Kat:1 No:1-2
Bağlar/DIYARBAKIR
Tel: 0412 233 83 90

KİBELE KADIN KOOPERATİFİ:

Adres: Ali Emiri Caddesi Ticaret
Merkezi Kat:4 DIYARBAKIR
Tel: 0412 228 17 18

TÜRKİYE KALKINMA VAKFI:

Adres: Diyarbakır Proje Müdürlüğü
Aydın Arslan Bulvarı MTA Karşıya
Yılmazoğlu Apt. No:2 21100
DIYARBAKIR
Tel: 0412 237 44 66

DIYARBAKIR BAROSU KADIN HAKLARI DANIŞMA VE UYGULAMA MERKEZİ:

Adres: Dedeman Oteli Arka S.
Yazıcıoğlu Cad. İnkı 1 Apt. No:2/8
Yenişehir/DIYARBAKIR
Tel/Faks: 0412 224 44 41

DIYARBAKIR SELİS:

Adres: Kurtismal Paşa 7. Sok. Orkide
Apt. Kat:1 No:3 OFİS/DIYARBAKIR
Tel: 0412 224 77 28

EPI-DEM:

Adres: Vilyet Arka Sanli Apt.
Kat:1 No:7 DIYARBAKIR
Tel: 0412 223 51 20

DİKASUM

Adres: Diyarbakır Büyükşehir
Belediyesi
Telefon: 0412 228 56 84

KADIN MERKEZİ (KA-MER)

Adres: Ali Emiri 3. Sok.
EDS-ŞAL Apt. No:1/3
Yenişehir/DIYARBAKIR
Tel: 0412 228 10 53

DİKAD

(Diyarbakır İş Kadınları Derneği)
Adres: Ali Emri 3.Sokak No:14
Tel: 0412 229 39 09

GÜN-KAD

(Güneydoğu İş Kadınları Derneği)
Adres: Alemini 4 Sokak Kader Apt.
No:1 DIYARBAKIR
Tel: 0412 224 21 58

AÇEV Diyarbakır Şubesi

Adres: Ekinçiler Sokak. Kristal
Apartmanı. No:1 Kat:1 Ofis
DIYARBAKIR
Tel: 0412 224 22 27

ÇATOM Benusen Şubesi:

Adres: Şehitlik Mah. 103. Sok.
No:14 DIYARBAKIR
Tel/Faks: 0412 226 28 99

HAKYAD (Diyarbakır Hanımlar Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı)

Adres: Bağlar Faik Cad.
Fahri İ.Ö.Ö. Karşıya Budak Apt.
No:14 DIYARBAKIR
Tel: 0412 2332241

Umut ışığı

Kadın Kooperatifi:
Adres: Dr. Sittü Güral Cad.
Surkent Yapı Kooperatifleri
Bilge Sok. No:9
Huzurevleri/DIYARBAKIR
Tel: 0412 237 78 38

GAZİANTEP

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ (GÜKAMER)

Adres: Gaziantep Üniversitesi Kadın
Sorunları Araştırma ve Uygulama
Merkezi GAZİANTEP
Tel: 0342 360 12 00 / 2321

TÜRK ANNELER DERNEĞİ:

Adres: Atatürk Bulvarı Tiftiye Hamam
Sok. Nil Apt. Kat:3 GAZİANTEP
Tel: 0422 231 46 06

TÜRK ÜNİVERSİTELİ KADINLAR

DERNEĞİ (TÜKD)

Gaziantep Şubesi
Adres: Sarıgülük Mah. 27.Sok. Sarmlı
Apt. No:4 GAZİANTEP
Tel: 0342 322 48 14

AÇEV Gaziantep Şubesi:

Adres: Muammer Aksoy Bulvarı
Akınla İş merkezi 7/Ç
Şehitkamil/GAZİANTEP
Tel: 0342 231 53 24

ÇATOM Yeşildere Şubesi:

Adres: Yeşildere Belediyesi/Oğuzeli
Tel/Faks: 0342 583 44 03

KİLİS

TÜRK KADINLAR

KONSEYİ DERNEĞİ
Adres: Sağırözü Eczanesi
Cumhuriyet Alanı KİLİS
Tel: 0505 740 25 95

ÇATOM Kilis Şubesi

Adres: İslam Bey Mah.
Çankurtaran Sok. No:20.
Tel/Faks: 0348 814 49 97

MARDİN

TÜRK KADINLAR BİRLİĞİ

Adres: Pamukçu Apt. No:1
Yenişehir/MARDİN
Tel: 0482 212 05 02

AÇEV Mardin Şubesi

Adres: Karayolları Arkaşı
Yenişehir Caddesi Deniz Apt.
Zemin Kat No:1 MARDİN
Tel: 0482 212 99 39

ÇATOM Mardin Merkez Şubesi:

Adres: Eski Emniyet Müdürlüğü Binası
Meydanbaşı/MARDİN
Tel: 0482 213 23 79

ÇATOM Midyat Şubesi

Adres: Cumhuriyet Mah. Fahrettin
Önen Cad. No:2 Midyat/MARDİN
Tel/Faks: 0482 464 31 92

ÇATOM Nusaybin Şubesi

Adres: Abdülkadir Paşa Mah.
Saray Sok. No:45 Nusaybin/MARDİN
Tel: 0482 415 05 23

ÇATOM Ömerli Şubesi

Adres: Yenimahalle Belediye Yarı
Ömerli MARDİN
Tel: 0482 541 37 87

ÇATOM Saracağzı Şubesi

Adres: Yeniölü Hamam Altı MARDİN
Tel: 0482 213 28 55

ÇATOM Dargeçit Şubesi

Adres: Çatom Cad. Dargeçit/MARDİN
Tel/Faks: 0482 381 33 73

ÇATOM Evren Şubesi

Adres: Evren Mah. Cami Yanı
MARDİN
Tel/Faks: 0482 213 54 42

ÇATOM Kızıltepe Şubesi

Adres: İççe Tanım Bilişliği
Kızıltepe/MARDİN
Tel: 0482 213 52 36

Kızıltepe

Kadın kooperatifi:

Adres: Kızıltepe Otogar Ana Çocuk
Sağlığı Zemin Kat Kızıltepe/MARDİN
Tel: 0482 312 79 66

KEDV (Kadın Emeğini

Değerlendirmeye Vakfı)

Adres: Eski Hükümet Konagi
1. Cad. Eski Şanayi ve Ticaret
Müdürlüğü Binası MARDİN
Tel: 0482 213 47 55

Mardin Barosu

Kadın Komisyonu

Adres: Mardin Barosu MARDİN
Telefon: 0482 213 60 43

SIIRT

ÇATOM Siirt Şubesi

Adres: Çankırbay Mah. 99. Sok.
No:168 SIIRT
Tel: 0484 224 22 14

ÇATOM Şirvan Şubesi

Adres: Çatom Şirvan SIIRT
Tel: 0484 511 22 59

ÇATOM Kurtalan Şubesi

Adres: Cumhuriyet Mah.
Güney Cad. No:8 SIIRT
Tel: 0484 411 22 46

ÇATOM

Kayabağlar Şubesi

Adres: Kayabağlar Beldesi
Kurtalan/SIIRT
Tel/Faks: 0484 421 25 64

ŞANLIURFA

YAŞAM EVİ

Adres: Bahçelievler Mahallesi
B. Sokak Yılça Apt. Kat:2 No:5
ŞANLIURFA
Tel: 0414 315 17 25

ŞANLIURFA BAROSU

KADIN KOMİSYONU
Adres: Şanlıurfa Barosu
ŞANLIURFA
Telefon: 0414 313 28 22

ÇATOM Siverek Şubesi

Adres: Eski Belediye Binası
Siverek /ŞANLIURFA
Tel/Faks: 0414 553 33 39

ÇATOM Halfeti Şubesi

Adres: Karaoğlu Köyü Halfeti
ŞANLIURFA
Tel/Faks: 0414 751 11 66

ÇATOM Bozova Şubesi:

Adres: Kırmızı Pınar Mah. Cezzeye Yanı
Bozova ŞANLIURFA
Tel:0414 411 58 99

ÇATOM Yakubiyi Şubesi:

Adres: Harran Kapı Cad. Ramazan
Çiftçi Apt. No:1 ŞANLIURFA
Tel: 0414 215 82 99
Faks: 0414 215 10 90

ŞIRNAK

ÇATOM Şirnak Şubesi

Adres: Bahçelievler Mah.
Cizre Yolu ŞIRNAK
Tel/Faks: 0486 216 50 82

ÇATOM Uludere Şubesi

Adres: GAP İdaresi Uludere ŞIRNAK
Tel/Faks: 0486 351 22 25

ÇATOM İdil Şubesi

Adres: Turgut Özal Mah. Adile Naşit
Cad. No:1 İdil ŞIRNAK
Tel: 0486 551 35 27

ÇATOM Cizre Şubesi

Adres: Öğretmenevi Yanı Eski
Cumhuriyet İlkokulu Cizre/ŞIRNAK
Tel: 0486 616 61 65

ÇATOM Beytüşşebab Şubesi

Adres: Beytüşşebab/ŞIRNAK
Tel: 0486 311 30 17